

สมุดบันทึกประวัติการทำงาน
เอนก นาวิกมูล
ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์
พุทธศักราช ๒๕๖๓

เอนก นาวิกมูล

ศิลปินแห่งชาติ

Anake Nawigamune :the National Artist

เอนก นาวิกมูล

ศิริกมล เสงี่ยมพล

ทำเลื่องร้อยเล่มใน' ลวงลือสอ' แก่ใจร้อยเล่ม

เก็บงานนี้ พงษ์นิกิต์

เจ้าฟ้า ทวีต

นายเอก นาวิกมูล

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเอนก นาวิกมูล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช ๒๕๖๓

นายเอนก นาวิกมูล เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ หลังจบการศึกษา นายเอนก เริ่มทำงานเป็นนักเขียนคอลัมน์ศิลปวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์เจ้าพระยา และนิตยสารอีกหลายเล่ม จากนั้นเข้าทำงานที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ระยะเวลา ๒๓ ปี จึงได้ลาออกเพื่อเป็นนักเขียนสารคดีอาชีพ นักวิชาการอิสระ และเป็นบรรณาธิการ เฉพาะกิจสำหรับหนังสือด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ด้านงานสารคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้านของไทยในสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน

เอนกสนใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและเริ่มออกสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ได้ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาเขียนงานสารคดี ซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน ประวัติบุคคล เกียรติประวัติศาสตร์ การถ่ายภาพและภาพถ่าย จิตรกรรมไทย ภาษาและประเพณี การเก็บของสะสม และการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สารคดีของนายเอนกเกิดจากการสังเกต ตั้งข้อสงสัย และพยายามแสวงหาคำตอบ ทั้งจากเอกสารเก่า ภาพเก่า การสัมภาษณ์ และจากประสบการณ์ การเดินทาง นายเอนกเปรียบเทียบตัวเองเป็น “คนบุ๋มประวัติศาสตร์” โดยตรวจสอบแก้ไขข้อมูลเก่า หรือนำเสนอข้อมูลใหม่ เพื่อให้สังคมได้รับความรู้ที่ถูกต้องที่สุดและข้อมูลที่ชัดเจนที่สุด

งานเขียนของนายเอนก อ่านง่าย ได้สาระและความเพลิดเพลิน สำนวนภาษาร่าเริง มีเอกลักษณ์เฉพาะตนและมีพลวัตเข้ากับ ยุคสมัย มีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ที่ก่อให้เกิดจินตนาการและอารมณ์สะเทือนใจ ยกย่องและให้ความสำคัญแก่บุคคล และแหล่งที่มาของความรู้ มีการจัดระบบภาพประกอบ และคำบรรยายภาพที่ละเอียดลึกซึ้ง สะดวกแก่การอ้างอิง ผลงานได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์และ นิตยสารต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกว่า ๒๐๒ เล่ม ผลงานเด่น อาทิ ชีวิตวัยเรียนของหลวงสุขุมพันธุ์ประติมากรรม (ประติมากรรม สุขุม) ยอดนักกีฬาไทย ในอเมริกา ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน รางวัลบัวหลวง พ.ศ. ๒๕๑๙ และได้รับยกย่องให้เป็น วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนดีเด่น ในสมัยรัชกาลที่ ๙ ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา โดยกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ การเผชิญโชคของนายทองคำ ได้รับรางวัลที่ ๓ ในการประกวดหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน รางวัลบัวหลวง พ.ศ. ๒๕๒๑ เพลงนอกศตวรรษ ได้รับรางวัลหนังสือสารคดีดีเด่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้รับยกย่องให้เป็นวรรณกรรมประเภทสารคดียอดเยี่ยม ในสมัยรัชกาลที่ ๙ ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา โดยกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ประวัติการถ่ายรูปยุคแรกของไทย ได้รับรางวัล ชมเชยพิเศษ การประกวดวรรณกรรมรางวัลบัวหลวง พ.ศ. ๒๕๓๐ สิ่งพิมพ์คลาสสิก ได้รับรางวัลหนังสือสารคดีดีเด่น งานสัปดาห์หนังสือ แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๔ ตำนานห้างร้านสยาม ได้รับรางวัลชมเชยการประกวดหนังสือดีเด่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้น

คุณูปการอีกอย่างหนึ่งสำหรับสังคมไทย คือ การเปิด “บ้านพิพิธภัณฑ” เป็นที่เก็บและแสดงมรดกของชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยในอดีต ที่นับวันจะถูกกลืนเลือนไปด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ จากการทุ่มเททำงานด้านสารคดี มายาวนานกว่า ๔๕ ปี อย่างมีคุณภาพ นายเอนกได้รับรางวัลสำคัญระดับชาติ อาทิ รางวัล “สารคดี” เกียรติยศ จากสำนักพิมพ์สารคดี พ.ศ. ๒๕๕๓ รางวัลผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น จากกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ และรางวัล “ชูเกียรติ อุทกะพันธุ์” จากบริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง (จำกัด) มหาชน พ.ศ. ๒๕๕๗ นายเอนกได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พ.ศ. ๒๕๕๒ และปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ประเภททั่วไป จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พ.ศ. ๒๕๖๐

นายเอนก นาวิกมูล จึงสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช ๒๕๖๓

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ www.culture.go.th

เอนก นาวิกมูล ศิลปินแห่งชาติ

ผู้จัดพิมพ์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ปีพิมพ์ พ.ศ.๒๕๖๖ จำนวนพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายโกวิท ผกามาศ

นางสาวลิปิการ์ กำลังชัย

นางสาววราพรรณ ชัยชนะศิริ

นายเอนก นาวิกมูล

นายอนุกุล ใบไกล

อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช ๒๕๖๓

ผู้อำนวยการกองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

คณะทำงาน

นายศศิเลิศ สุคำวัง

นางสาวเยวานิต เต็งไตรรัตน์

นางสาวรุ่งนภา กระเสียร

นางสาวบุญญพร ไฮดอน

นางมณฑิรา สวัสดิรักษา

นายนาถภพ สีหาบัว

นางธนพร พันธุ์ภักดี

นางสาวอรนุช อุดมสมฤดี

นายวรายุทธ ใจเอื้อ

นางสาวไริยา หายกังษ์

นายอรุณ แสนสมบูรณ์สุข

นายธนากร คำแบ่ง

นายมนทล ยิ่งยวด

นางสาวกิ่งทอง มหาพรไพศาล

นางสาวมินตรา มิตร์กุล

นายวสี สิริสุนทรานนท์

นางสาวอภิสร จงเจริญยิ่งถาวร

ผู้อำนวยการกลุ่มศิลปกรรม

ผู้อำนวยการกลุ่มประชาสัมพันธ์

ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกองทุนและระดมทุน

ผู้อำนวยการกลุ่มนิทรรศการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ

นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

นายช่างภาพชำนาญงาน

นายช่างภาพชำนาญงาน (ถ่ายภาพ)

นักวิชาการช่างศิลป์ปฏิบัติการ (ออกแบบ จัดรูปเล่ม)

พนักงานกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

นักวิชาการวัฒนธรรม

ถ่ายภาพปก

นายเมืองไทย ภัทรถาวงศ์

กลุ่มบริหารกองทุนและระดมทุน กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

ชั้น ๔ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เลขที่ ๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

โทร ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ ต่อ ๑๔๐๖ – ๑๔๐๘ โทรสาร ๐ ๒๒๔๗ ๕๕๕๒

<https://culturalfund.org/> e-mail : foundation2536@gmail.com

คำนำ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและขับเคลื่อน การดำเนินงานวัฒนธรรม ได้เล็งเห็นคุณค่าของศิลปินแห่งชาติ ผู้สร้างสรรค์ผลงานอันเป็นภูมิปัญญาฝากไว้ในแผ่นดิน โดยเฉพาะบ้านศิลปินแห่งชาติ ถือเป็นแหล่งส่งสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและสถานที่สร้างผลงานอันล้ำค่า ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในเชิงสร้างสรรค์ต่อสังคม สมควรที่จะเผยแพร่ให้เป็นแหล่งศึกษา สร้างเสริมทักษะและถ่ายทอดประสบการณ์จากศิลปินแห่งชาติ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้จักอย่างกว้างขวาง ดังนั้น นับจากปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงได้ดำเนินกิจกรรมเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมไปแล้ว จำนวน ๓๑ แห่ง ซึ่งพบว่าบ้านศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม แต่ละแห่ง ล้วนเป็นแหล่งส่งสมองค์ความรู้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และพัฒนาสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้กำหนดเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติ นายเอนก นาวิกมูล ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช ๒๕๖๓ ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง นับเป็นบ้านหลังที่ ๓๒ ในโครงการเผยแพร่ภูมิปัญญาศิลปินแห่งชาติ และผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม กิจกรรมเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่าบ้านศิลปินแห่งชาติแห่งนี้ นายเอนก นาวิกมูล ได้เปิดพื้นที่ของบ้านเป็น “บ้านพิพิธภัณฑ์” ที่รวบรวมของโบราณควรรค่าแก่การอนุรักษ์ภายใต้แนวความคิด “เก็บวันนี้ พรุ่งนี้ก็เก่า” โดยรวบรวมสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในยุค พ.ศ. ๒๕๐๐ รวมถึงยุคใกล้เคียง ตามแนวทางการออกแบบเป็นเหมือนห้องแถวในตลาด เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดมา กรมส่งเสริมวัฒนธรรมมุ่งหวังว่าบ้านศิลปินแห่งชาติหลังนี้ จะเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน ชาวตลาด ชาวเมือง ที่จะเล่าประวัติศาสตร์สังคม (Social History) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ในโอกาสนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ขอขอบคุณคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมที่ได้ให้การสนับสนุนโครงการเผยแพร่ภูมิปัญญาศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม กิจกรรมเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม และขอขอบพระคุณ นายเอนก นาวิกมูล ศิลปินแห่งชาติ เป็นอย่างสูงที่ได้ถ่ายทอดและสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่ายิ่งต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเปิดบ้านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติสืบไป

นายโกวิท ผกามาศ
อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

สารบัญ

๑

ระเบียบภาพ

1

การบันทึกภาพผู้คน บ้านเมือง เหตุการณ์ต่างๆ ของเอนก นาวิกมูล
“ผมเริ่มถ่ายภาพเมื่ออายุ ๑๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๑”

๒

ระเบียบคำ

13

ตัวอย่างงานเขียนของเอนก นาวิกมูล

“ผมพยายามเขียนเฟซทุกวัน ทำเหมือนหยอดกระปุกออมสิน”

“งานที่ทำอย่างสม่ำเสมอคือเขียนไดอารี่ กับเขียนหนังสือซึ่งทำมาตั้งแต่เด็ก
ตื่นเช้า เดินออกกำลังกาย เขียนหนังสือจนปาย แล้วขับรถไปเที่ยว

ถ่ายรูปปนๆ ทุ่งนา ต้นไม้และธรรมชาติ

ดูแลบ้านพิพิธภัณฑน์ ทั้งที่เดิม ถนนศาลาธรรมสพน์ ซอย ๓ และที่ใหม่ซึ่งกำลังเร่งจัดของ
ที่ตำบลจรัญราย อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม นอกนั้นก็ร้องคาราโอเกะกับเพื่อน”

๓

ประวัติและผลงานของเอนก นาวิกมูล

31

“งานเขียน จำนวน ๒๐๒ เล่ม

งานบรรณาธิการ ๑๑ เล่ม”

(เก็บความติดต่อจากหนังสือ ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๓

๑ ระเบียบภาพ

การบันทึกภาพผู้คน บ้านเมือง เหตุการณ์ต่างๆ ของเอนก นาวิกมูล

“ผมเริ่มถ่ายภาพเมื่ออายุ ๑๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๑”

▲๐๐๑ ข้างในขบวนแห่นาค (นั่งหลังควายช้าง) วันเข้าพรรษาที่ จังหวัดสงขลา
ภาพถ่ายชุดแรกของเอนก นาวิกมูล ถ่ายเมื่อเรียน มศ.๑ พ.ศ. ๒๕๑๑

ANP-032-018-พุทธ10กค2511

▲๐๐๒ น้ำท่วมสนามโรงเรียนบ้านระโนด (ธัญเจริญ) อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา บ้านเกิดของเอนก
ถ่ายเมื่อเรียน มศ.๑ พ.ศ.๒๕๑๑

BBW-0006-003-8-9ธันวาคม2511

▲๐๐๓ ยายถ้วน บุญล้น แม่เพลงเพลงน้อยผู้มีชื่อเสียง
เอนก นาวิกมูล ไปสัมภาษณ์ประวัติที่บ้านข้างวัดบรมนิวาส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘

ANP-0003-830-พุทธ24ธค2518

▲๐๐๘ เเท่ง กับขวัญเมือง ตัวตลกหนังตะลุงของหนังจันลู่ชุด (นายจัน บ้านลู่ชุด อ.สังขละ) หนังจันคนนี้เป็นคนตัดหนังโอะเท่งขึ้นมาเป็นคนแรก รูปโอะเท่งได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วภาคใต้ จนถึงปัจจุบัน เอนก นาวิกมูล ถ่ายที่บ้านหนังมา มากสอน (คนถือรูปหนัง) ลูกศิษย์หนังจัน

BW-0026-003-๐๑13เมษา2518-1

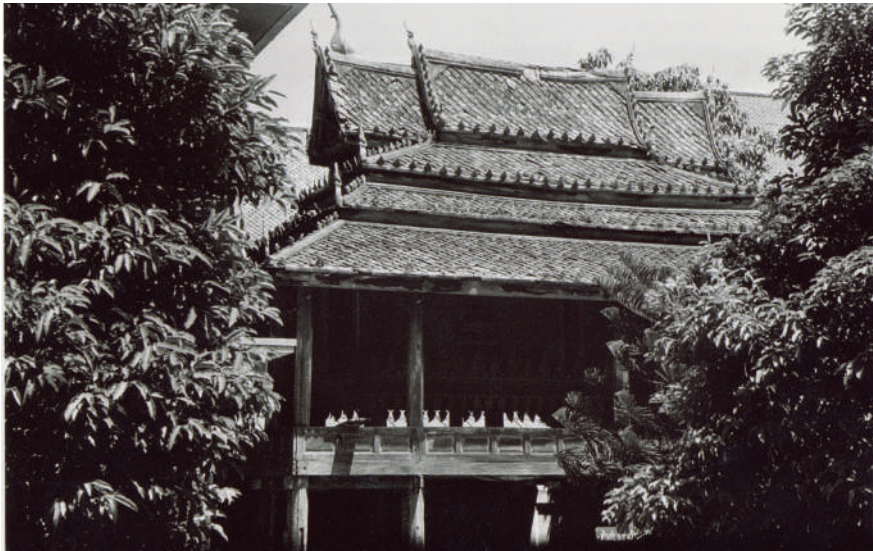
จิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์เก่า
วัดใหม่เทพนิมิตร ชนบุรี
เอนก นาวิกมูล ถ่าย

BW-0039-015-พชร29ตค2518

▲๐๐๖ โปงลงในงานมรดกอีสานที่ จังหวัดมหาสารคาม เอนก นาวิกมูล ถ่าย

BW-0094-007-ต12สค2520

▲๐๐๓ หอไตรวัดปากน้ำภาษีเจริญ เก่าแก่ถึงยุคกรุงศรีอยุธยา
 บัดนี้ ถูกซ่อมแปลงจนแปรเปลี่ยนไปมาก เอนก นาวิกมูล ถ่าย
 BW-0126-002-อา12มีนา2521

▲๐๐๔ เชิญพ่อเพลงแม่เพลงมาเล่นเพลงฉ่อยที่หอศิลป์ พิธีศรี ซอยอรรถการประสิทธิ์
 ถนนสาทรใต้ เพื่อฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านขึ้นอีกครั้ง
 ยืนจากซ้าย- ยายทองหล่อ ทำเลทอง (ต่อมาเป็นศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๙) แม่มาลัย สรหงส์-
 ยายทองอยู่ รักษาพล-พ่อบัวเผื่อน ไพฑูรย์พัคตร์-พ่อเพชร กฤษณพันธ์-พ่อพะยอม ไทยสถิต
 หั่งจากซ้าย -อาจารย์อวบ สาณะเสน กับอาจารย์ปรีชา อรชุนกะ เอนก นาวิกมูล ถ่าย
 BW-0146-024-อา9เมษา2521

▲ ๐๐๕

เดินไม้สูง งานแห่ตรุษจีนที่นครสวรรค์
เอก นาวิกมูล ถ่าย

BW-0259-028-พร31มค2522

▲๐๑๐

ยายทองอยู่ กับยายทองหล่อ แม่เพลงชั้นครู ไปเล่นเพลงฉ่อยวันเกิดหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
ที่บ้านซอยสวนพลู เอนก นาวิกมูล ถ่าย

BW-0312-015-จ231เมษา2522

▲๐๑๑ อาจารย์จักรพันธ์ โปษยกฤต (ต่อมาเป็นศิลปินแห่งชาติ) กับผลงานหุ่นกระบอก
ที่บ้านซอยเอกมัย เอนก นาวิกมูล ถ่าย

BW-0386-019-พฤษภาคม18คศ2522

▲๐๑๒ เรือนไทย สวยๆ ที่บ้านจีน อำเภอเมือง จังหวัดตาก เอเนก นาวิกมูล ถ่าย
BW-0402-028-จธพย2522

▲๐๑๓ หาบอาสา ที่ตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ประเพณีสมัยก่อนหนุ่มที่จะไปขอสาว ต้องทำแอก ไถคราด กระบุง ตะกร้า กระจาด หาบ ฯลฯ ไปให้เจ้าสาวด้วย เอเนก นาวิกมูล ถ่าย
BW-0656-017-อา15มีนา2524

▲๐๑๔ เสาประทีปสำหรับจุดไฟถวายเป็นพุทธบูชา หน้าโบสถ์ วัดช่องนนทรี ฝั่งธนบุรี เอเนก นาวิกมูล ถ่าย
BW-A-0155-027-ส20พค2521

▲ ๐๑๕

ทุ่งนาหน้าวัดนอก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เอนก นาวิกมูล ถ่าย
BW-1213-051-พุทธ11ธค2528

๒ ระเบียงคำ

ตัวอย่างงานเขียนของเอนก นาวิกมูล

“ ผมพยายามเขียนเฟซทุกวัน
ทำเหมือนหยอดกระปุกออมสิน ”

“งานที่ทำอย่างสม่ำเสมอ คือ เขียนไดอารี่ กับเขียนหนังสือ ซึ่งทำมาตั้งแต่เด็ก ตื่นเช้า เดินออกกำลังกาย เขียนหนังสือจนป่วย แล้วขับรถไปเที่ยว ถ่ายรูปนก ทุ่งนา ต้นไม้และธรรมชาติ ดูแลบ้านพิพิธภัณฑ์ ทั้งที่เดิมถนนศาลาธรรมสพน์ซอย ๓ และที่ใหม่ซึ่งกำลังเร่งจัดของที่ตำบลจรัญราย อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม นอกนั้นก็คือร้องคาราโอเกะกับเพื่อน”

โซฟา

เอนก นาวิกมูล เขียน 20.30 น. พุทธศักราช 2564

▲ โซฟา ใกล้วัดอ่วมอ่อง ต.หนองเพรางาย อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี เอนก นาวิกมูล ถ่าย
เย็นพุทธศักราช 2564 SS-4877-013-พุทธศักราช 2564

มันรู้สึกขาดหายไปหลายอย่าง
เคว้งคว้างความคิดติด ๆ ขัด ๆ
ชายทุ่งหญ้าปกรกชัญ
ก้ามปูสลัดระยางทั้ง
โรงร้าง ว้างเปล่าเหงาหนัก
ตายซากสูญเสียแทบทุกสิ่ง
สายลมอ่อนใจไม่ไหวติง
กางเขนหยุดนิ่งเล็กเจรจา
โสภีหายไปหลายเดือนแล้ว
แว่ว ๆ จะไม่หวนให้เห็นหน้า
ลืมนี่คำมั่นเคยสัญญา
โซฟารันทดสลดแทน
อกเอ๋ยเคยเป็นที่พำพรอด
อ้อนอดว่าจะรักอย่างเหลือแสน
ทั้งโซฟาริมคูเหมือนดูแคลน
พร้อมแหวนบนโซฟาไม่น่าเลย

คนกล้าตายแห่งกรมทางหลวง

เอนก นาวิกมูล เขียนเที่ยง 11.00 น. อาทิตย์ 28 กุมภาพันธ์ 2564

ถนนหนทางที่พาเราไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวอันงดงามตระการตาตามป่าเขาลำเนาไพรนั้น ไม่ได้สร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ

ถนนบางสายกว่าจะตัดสำเร็จ นายช่าง-คนทำงาน-ทหาร ตำรวจ และแม้แต่ผู้บริหารระดับอธิบดียังต้องเสี่ยงชีวิตให้แก่สิ่งที่เรียกว่าถนนไปนับไม่ถ้วน

มาฟังตำนานของบุรุษเหล็กคนหนึ่งจากแดนใต้ที่ขึ้นไปใช้ชีวิตอันสมบุกสมบันและทรหดเพื่อตัดถนนบนขุนเขาเมืองเหนือแถบจังหวัดน่านและจังหวัดใกล้เคียงตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

เขากับเพื่อนร่วมงานจำนวนมากต้องผจญกับห่ากระสุนแทบทุกวันเพื่อภารกิจอันยิ่งใหญ่ คือ สร้างความสะดวกสบายให้แก่ทุกคน

เสถียร ชาติพงศ์ นายช่างโครงการสร้างทางสายน่าน-ทุ่งช้าง-ห้วยโก๋น คือคนๆ นั้น ยุค ๒๕๑๐ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต้องปฏิวัติกันไปตามยุทธศาสตร์และอุดมการณ์ของเขา โดยคอยซุ่มยิงสกัดกั้นการทำงานของราชการเพื่อแย่งชิงประชาชน

พี่น้องไทยต้องฆ่ากันเอง ต้องบาดเจ็บล้มตายเป็นไปไม่ร่วงจากปัญหาการทุจริต การกดขี่ข่มเหง และความไม่เข้าใจกันกว่าจะผ่านวิกฤตมาได้ ประเทศชาติก็ต้องเสียหายไปไม่น้อย

เสถียร ชาติพงศ์ เด็กหนุ่มจากนครศรีธรรมราช เดินทางเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เมื่อราว ๖๐ กว่าปีมาแล้ว เขาเลือกเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ทุ่งมหาเมฆ เมื่อเรียนจบแล้วก็เดินเตะฝุ่นอยู่ ๓-๔ เดือน งานก็ไม่มี เงินก็ไม่มี

วันหนึ่งเขาเดินไปหาเพื่อนชื่อวิเวก พรหมสาขา ณ สกลนคร ที่กรมทาง ขณะนั่งกันอยู่ในโรงอาหาร บังเอิญ ดร.สิริลักษณ์ จันทรางศุ เข้ามากินอาหารพอดีวิเวกแนะนำตัวให้เสถียรรู้จักกับดอกเตอร์สิริลักษณ์ปรากฏ

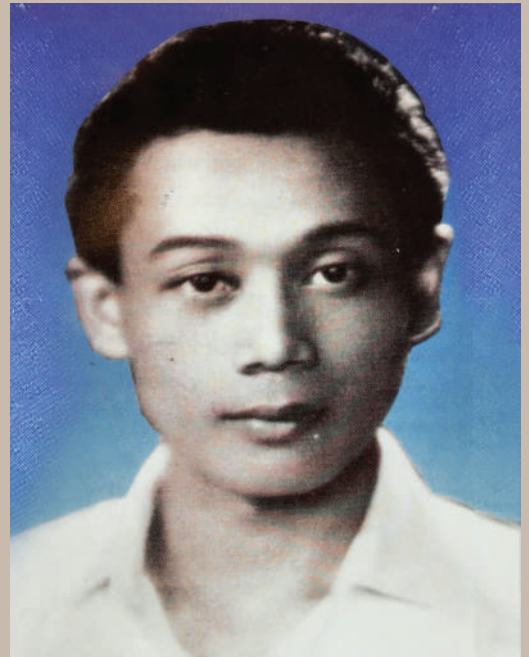
ว่าโชคเข้าข้างเขาอย่างไม่คาดคิด เมื่อ ดร. สั่งให้ขึ้นไปหาบนห้องทำงานแล้วจัดแจงให้เสถียรไปสมัครเป็นลูกจ้างชั่วคราวทันที

เป็นลูกจ้างชั่วคราวแค่ ๒-๓ วัน ก็ถูกส่งตัวไปนอนกลางดินกินกลางทราย เพื่อทำงานเส้นทางลำพูน-ลำปางในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๔

นั่นเป็นสาเหตุทำให้เขาต้องไปอยู่ภาคเหนือจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

จากการทำทางลำพูน-ลำปาง เขาได้รับคำสั่งจากนายช่างเขตการทางเชียงใหม่ให้ไปสำรวจวางแผนทางสายเชียงใหม่-ลำพูน-ฮอด-แม่สะเรียง-แม่ลาน้อย-ขุนยวมจนถึงแม่ฮ่องสอน

▼ เสถียร ชาติพงศ์ เมื่อวัยหนุ่ม ภาพจากนิทรรศการหลวงฉบับ กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕
SS-4924-003-ธว28กพ2564

๑๐ ปีผ่านไป ราวเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ นายเจสียา
วัชรพุทก์ อธิบดีกรมทางหลวงมาตรวจงานที่เชียงใหม่
เสถียรไปต้อนรับ พอเจอหน้ากัน อธิบดีเจสียาก็ถามว่า

“เสถียร ถ้าผมจะส่งคุณเข้าไปทำงานสายนาน-ทุ่งช้าง-
ห้วยโก๋น แทนนายรัชที่ถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
ยิงตายจะขัดข้องไหม”

เสถียรตอบว่า

“ผมเป็นข้าราชการ ขอให้นายสั่งมาเถอะ ไปที่ไหนก็ได้ ผม
ไม่ขัดข้อง” แล้วจากนั้นเขาก็ถูกส่งตัวเข้าพื้นที่อันตรายทันที
วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๔ เสถียรเดินทางไปถึงสำนักงาน
โครงการที่เชียงใหม่ เขาอยากจะเข้าสำนักงานโดยเร็ว
แต่เพื่อนรักคนหนึ่งขอร้องให้ค้างคืนในตัวเมืองเสียก่อน

พอตื่นเช้า เขากฎแฉไปกินพนักงาน เจ้าหน้าที่โรงแรมก็
ยื่นจดหมายให้ฉบับหนึ่งบอกว่ามีคนฝากไว้ เสถียรเปิด
จดหมายดู พบข้อความสั้นๆ เขียนว่า

“พวกเรายินดีต้อนรับนายช่างหนุ่ม”

.....ลงชื่อ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย....

เสถียรถือจดหมายไปให้เสียโย่งผู้รับเหมาเมืองนาน กับ
นายตำรวจดู เสียโย่งบอกว่าวิทยุของพวกผู้ก่อการร้าย
ออกอากาศต้อนรับเสถียรตั้งแต่เมื่อคืนแล้วละ

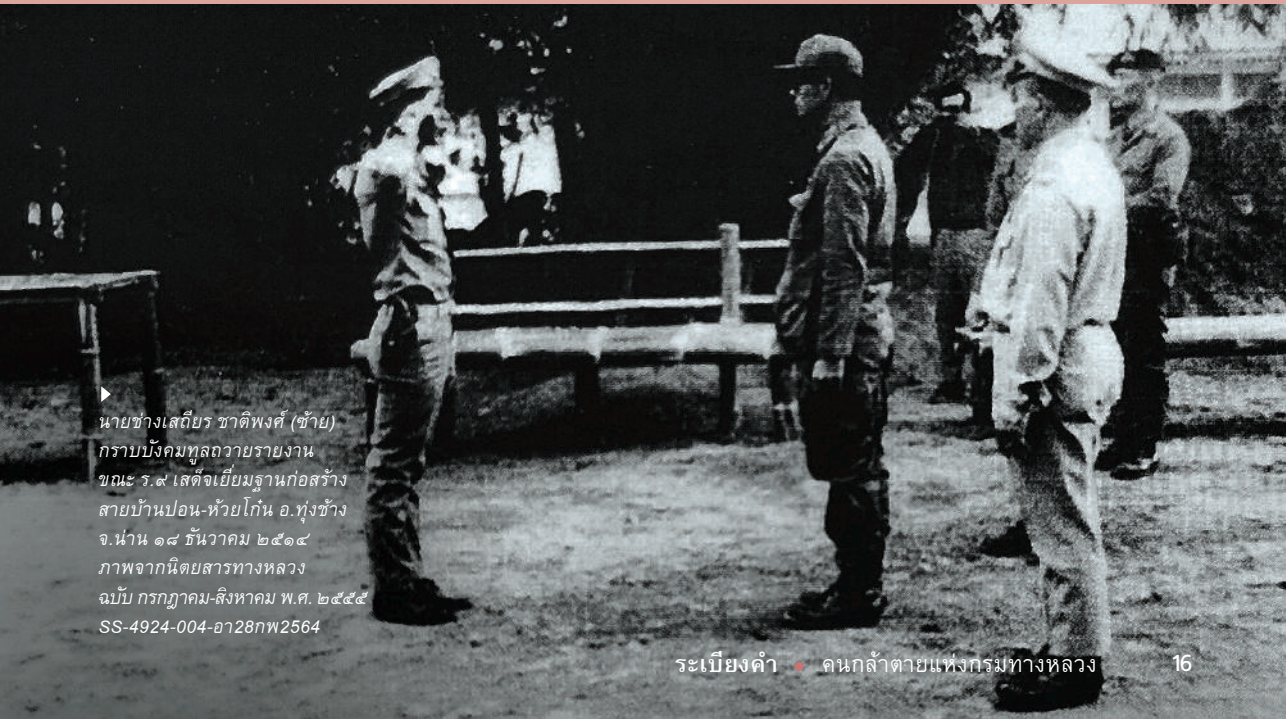
เสถียรแสดงอาการนิ่งเฉย และพูดว่าคนเราเกิดมาเพื่อ
ตาย....ก็แค่นั้นเอง

เขาทราบต่อมาเมื่อวาน รถของ USIS หรือสำนักข่าวสาร
อเมริกันก็ถูกผู้ก่อการร้ายซุ่มยิงที่บ้านน้ำอ้อซึ่งเป็นเส้นทาง
ที่เขาจะต้องผ่านเข้าไป

โชคดีมากที่เพื่อนห้ามไม่ให้เข้าไปเมื่อวานนี้ ไม่เช่นนั้น
เขาคงเป็นผีเฝ้าป่าไปแล้ว... นับแต่วันนั้นเสถียรได้รับ
ประสบการณ์อันยิ่งใหญ่มากมาย เขาถูกซุ่มยิงหลายครั้ง
ไปอยู่แค่ ๑๐ วัน ก็โดนลงของตั้งแต่เช้าวันที่ ๒๙ มีนาคม
๒๕๑๔ เขาถูกซุ่มยิง ที่ กม. ๑๐๙ เส้นทางนาน-บว-
ทุ่งช้าง-ห้วยโก๋น

กระสุนถูกส่งมาจากทุกทิศทุกทางราวกับฝนตก ยังผล
ให้ทหารคุ้มกันเสียชีวิตทันที ๑๐ นาย บาดเจ็บ ๖ นาย
เจ้าหน้าที่กรมทางเสียชีวิต ๒ นาย

อีกครั้งผู้ก่อการร้ายวางระเบิดหัวเสาตอม่อ ทำให้พื้นสะพาน
ทะลุ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงสนพระทัย
สะพานแห่งนี้มาก เคยเสด็จไปทอดพระเนตรถึง ๓ ครั้ง
ทรงมีพระราชดำรัสกับอธิบดีกรมทางหลวงว่าสะพาน
แห่งนี้เปรียบเสมือนสหายของพระองค์ เวลาเสด็จไป
น่านคราวใด ก็ทรงอดแวะเยี่ยมไม่ได้

▶ นายช่างเสถียร ขาดิงพงค์ (ซ้าย)
กราบบังคมทูลถวายรายงาน
ขณะ ร.๙ เสด็จเยี่ยมฐานก่อสร้าง
สายบ้านปอน-ห้วยโก๋น อ.ทุ่งช้าง
จ.น่าน ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๔
ภาพจากนิตยสารทางหลวง
ฉบับ กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔
SS-4924-004-อา28กพ2564

การโจมตียังคงหนักขึ้นเรื่อยๆ ฝ่ายทหารต้องใช้ปืนใหญ่ และการยิงสนับสนุนทางอากาศ ผลักดันผู้ก่อการร้ายออกจากพื้นที่

เจ้าหน้าที่กรมทางหลวงต้องพลีชีพ ไปอีก ๒ นาย เมื่อในหลวงรัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ เสด็จไปเยี่ยม อธิบดี เฉลียวก็ให้เสถียรเป็นผู้กราบบังคมทูลรายงานสถานการณ์

เขาสรุปเหตุการณ์ว่าในพื้นที่ป่าทึบเขาสูงที่ยังไม่เคยมีทาง สำหรับยานพาหนะเข้าถึงหน่วยงานของเขาต้องรับรู้เป้าหมายและเปิดเส้นทางเข้าไปให้ได้

“พวกผมโดนยิงเกือบทุกวัน... ระยะทางช่วงแค่ ๑๐ กิโลเมตร ทหารและพวกผมตายกว่า ๓๐ คน” เขากับเพื่อนร่วมงาน เคียงข้างกันสร้างทางท่ามกลางห่ากระสุน และการตกเป็นเป้าโจมตีเหมือนนกเกาะคอนอย่างไม่มีทางรับรู้ว่าความตายจะมาเยือนเมื่อใด

“ในระยะ ๑๑-๑๒ ปี ที่ผมรับผิดชอบสร้างทางยาวกว่า ๓๐๐ กิโลเมตร เราถูกโจมตีเกือบทุกวัน ไม่รู้เหมือนกันว่าเราอดตายมาได้อย่างไร”

พ.ศ. ๒๕๕๕ วารสารทางหลวง ฉบับกรกฎาคม-สิงหาคม ลงเรื่องของเสถียรในชื่อ “บุรุษเหล็กแห่งขุนเขานาน” คนเขียนชี้แจงว่าทำไมต้องตั้งหัวเรื่องเช่นนั้น เหตุผลก็เพราะเสถียรเคยเกิดอุบัติเหตุรถพลิกคว่ำมาแล้ว ถึง ๗ ครั้ง ถึงขนาดขาแข้งหักแต่ไม่เป็นไร

เคยถูกกับระเบิดขณะปฏิบัติงานมาแล้ว ๕ ครั้งแต่ก็รอดมาได้ทุกครั้ง

เคยเกิดอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก ไฟไหม้เครื่อง ผู้ที่ร่วมเดินทางไปด้วย ถูกไฟคลอกเสียชีวิตถึง ๖ ศพ แต่เสถียรก็ผ่านพ้นมาได้ ยากมากที่จะหาคนแคล้วคลาดมาได้หลายหนขนาดนี้ พ.ศ. ๒๕๕๕ เสถียรอายุ ๗๖ ปี ตั้งหลักอยู่ที่จังหวัดน่าน ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและเรียกขานเขาว่า “ปู่เสถียร”

วันเสาร์ที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ หรืออีกสามปีต่อมา

มีคนจากกรมทางหลวง ๒ คน มาหาผมที่บ้านพิพิธภัณฑน์พร้อมของฝากคือหนังสือ และนิตยสารทางหลวงบิกิใหญ่ คนหนึ่งคือพีวีเชียร มีแก้ว อายุ ๗๐ กว่า คน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งเคยไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนราษฎรบำรุง อ.ระโนด จ.สงขลา แดนเกิดของผม

พีวีเชียรเกิดจริง พ.ศ. ๒๔๘๗ แต่แจ้งเกิดเข้าเป็น พ.ศ. ๒๔๙๐ เข้ากรุงเทพฯ ไปเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย จบแล้วก็ออกทำงานทางหลวงอย่างจริงจัง ได้ผ่านพบประสบการณ์มามากมาย

นอกจากการออกงานสนามและท้องโลกแล้ว พีวีเชียรยังชอบอ่านหนังสือ และเขียนหนังสือมาก จึงได้เป็นบรรณาธิการนิตยสารทางหลวง และยังแวะเวียนไปเยี่ยมที่ทำงานเก่าอย่างสม่ำเสมอ เรียกว่าเป็นลูกหม้อที่รักกรมทางหลวงสุดใจ

งานเขียนของพีวีเชียรนั้น ถ้ารวมเล่มได้ก็คงหลายสิบเล่ม เพราะมีทั้งเรื่องผู้คน และเรื่องการท่องเที่ยว พีวีเชียรเป็นคนเข้ากับคนได้ง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ดี งานของพีวีเชียรแทรกอยู่ตามหนังสือต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิตยสารทางหลวง

เฉพาะเรื่องบุรุษเหล็กแห่งขุนเขานาน ที่ลงชื่อว่าโดยกองบรรณาธิการนั้น เมื่อผมโทรศัพท์ไปถามว่าใครเป็นคนเขียนเรื่องนี้

พีวีเชียรบอกว่าผมเป็นคนเขียนเอง ถ้าในเล่มลงชื่อจริง คนเขียนหมดก็คงเห็นชื่อผมทั้งเล่ม!!!

๔๐ กว่าปีที่แล้ว กรมทางหลวงต้องร่วมแก้ไขปัญหาลูกหมูไม่สงบ ด้วยการสร้างถนนหนทางเข้าไปยังพื้นที่ล่อแหลมอันตรายกันดาร

ต้องรับผิดชอบสร้างทางประมาณ ๑๐๐ สาย ต้องถูกข่มขู่โจมตีถึง ๑,๗๕๕ ครั้ง เจ้าหน้าที่กรมทางหลวง และคนงานต้องพลีชีพไปถึง ๕๔ คน ทหาร-ตำรวจ-อ.ส. ที่ให้การคุ้มกันต้องเสียชีวิตราว ๔๐๐ คน ไม่นับผู้เจ็บป่วย บริษัทผู้รับเหมาเสียชีวิตประมาณ ๔๕๐ คน

นี่แหละคือความสูญเสียที่เราคงหลงลืมไปหมดแล้ว

เสถียรบอกน้องๆ เมื่อวีเชียรนำทีมขึ้นไปเยี่ยมว่า พวกน้องๆ มากี่ดีแล้ว... พี่จะเล่าเรื่องการสร้างทางในเมืงน่านซึ่งเปรียบเสมือนการสร้างทางไปสู่รกรากให้น้องๆ ฟัง....

ผมบอกพี่วีเชียรว่าผมประทับใจเรื่องนี้มาก อยากจะขอเข้าไปเผยแพร่ในเฟซบุ๊กเพื่อให้ทุกคนได้ทราบว่า ที่เราจะได้ขับรถไปเที่ยวตามที่ต่างๆ อย่างสะดวกและสบายสุดๆ นั้น คนทำทางต้องเสียสละชีวิตไปไม่น้อย

ถ้าไม่เล่าเบื้องหลังเราก็คงไม่รู้ พี่วีเชียรบอกว่าเอาเลย!

คำคมปิดท้ายของนายช่างเสถียร ที่มอบให้แก่พี่วีเชียรในตอนจบเมื่อถามว่าจะฝากอะไรบ้าง นายช่างใหญ่เสถียร ชาติพงศ์ ฝากว่า...

“ สมัยก่อนเราทำงานกันด้วยความยากลำบาก ต้องเอาชีวิตเข้าเสี่ยง ขอให้จำไว้ว่าเมื่อถนนที่คนใช้ถนนจะไม่พูดถึงคนสร้าง...

เมื่อใดถนนชำรุดเสียหาย คนใช้ถนนขาดความสะดวกไปบ้าง คนสร้างทางจะถูกกันต่า... แต่ไม่เป็นไรผมระลึกอยู่เสมอว่าเราทำงานเพื่อชาติ...”

แล้วเขาก็อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ความฝันอันสูงสุดมายืนยันความตั้งใจของตน....

นี่แหละคือคนจริงที่ชื่อเสถียร ชาติพงศ์

ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๔ นายช่างเสถียวยังคงอยู่ที่จังหวัดน่าน อายุ ๘๖ ปีแล้วและยังคงแข็งแรง

▲ วิเชียร มีแก้ว (คนนั่ง) นายช่างและบรรณาธิการนิตยสารทางหลวง ผู้เขียนเรื่อง “บุรุษเหล็กแห่งขุนเขาน่าน” กับพี่ทวี วงศ์สวาท ช่างภาพกรมทางหลวงวัย ๘๐ มาเยี่ยมบ้านพิพิธภัณฑ์ เอ็นก นาวิกมูล ถ่ายซีดี 3591-010-ส26กย2558

▲ การคุ้มกันเจ้าหน้าที่แขวงการทางน่าน สายทางน่ายาง-หลักลาย-ห้วยโก๋น พ.ศ. 2524 SS-4936-006-อ้ง9มีนา2564

◀ สมุดภาพกรมทางหลวงยุคแรก
เนื่องในโอกาส ๑๐๐ ปี กรมทางหลวง
๒๕๕๕-๒๕๖๔

๓

ระบำนยอดหญ้า

เอนก นาวิกมูล เขียนคำ 18.50 น. จ29พย2564

ดวงตะวันค่อยๆ คล้อยต่ำ
โลดลิ่วพลีไหวไปมา
หมาน้อยคอยนายอยู่หน้าบ้าน
คิดถึงไบหน้าอันปราณี
ณ ชายทุ่งอันแสนเจียบสัด
ไทรย้อยห้อยรากจวนถึงโคน
เปรียบเช่นเป็นมานแห่งสันติสุข
คอยช่วยปกป้องผองภัย
พืชสัตว์ทั้งหลายล้วนเกี่ยวข้อง
ไม่ยินเสียงไซ้จะไม่มีชีวิต

ฝูงกระจาบเรียงระบำนยอดหญ้า
อาศัยพฤษาเป็นเวที
เมื่อไรนายท่านจะกลับนี้
กระถิ่นทอดไม้ตรีช่วยปลอบโยน
รกร้างชวนฝันถึงนั้นโนน
เส้นสายไหวโอนเหมือนมานไพร
บดบังความทุกข์ที่กรายใกล้
ให้ความร่มเย็นเป็นนิจ
เป็นพี่น้องเกี่ยวพันกันแนบสนิท
ธรรมชาติครวญคิดมานานแล้ว

▲ กระจาบ คลองตาเมือง อ.บางใหญ่ นนทบุรี เอนก นาวิกมูล ถ่าย
4413-022-อา12พย2560

▲ หมาน้อยคอยนาย เอนก นาวิกมูล ถ่าย
5085-043-พุธ27กพ2562

▲ ใบกระถิน เอนก นาวิกมูล ถ่าย
5085-019-พุธ27กพ2562

▲ ไทรใหญ่ ใกล้วัดอ่วมอ่อง ต.หนองเพรางาย อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี เอนก นาวิกมูล ถ่าย
5085-024-พุธ27กพ2562

มงกุฎเฟื่องฟ้า

เอนก นาวิกมูล เขียนบ้าย 15.00 น. อาทิตย์ 2 มกราคม 2565

มอบมงกุฎเฟื่องฟ้า-มาลาสวรรค์
อยู่ริมรั้วชายนาข้างสารภี
ไม่มีเงินทองซื้อของฝาก
คอยแอบดูอยู่ห่างอย่างเจียมตน

เมื่ดกระถินเอามาร้อยเป็นสร้อยกระถิน
ปิ่นไผ่แกะสลักปักผมมวย
น้ำค้างค้างอยู่บนยอดหญ้า
น้ำมะลิอันตระหลบและอบอวล

สายลมเอื่อยมาเพลาค่ำ
จะเกี่ยวดาวมาประดับให้กับงาน
ต้อยตุงแทนพลูของคนยาก
แต่ยังคงผูกพันไปนานยาว

หึงห้อยอ้อยอิงมาร้องทัก
จึงเพื่อพร่ำคำเข้าไม่เข้าใจ

ก้านลั่นแต่น้องของพี่
สีหวานเหมาะดี.... จากคนจน
จนยากอึดคัตและขัดสน
เพราะน้องอยู่กับคนเขารุ่มรวย

กรวดหินต่างมณีที่สวยงาม
เหน็บพึงพวยแฉล้มตามสมควร
แทนมุกต้าย้อยยิ้มจากริมสวน
คือสุคนธ์โลมนวนให้หอมนาน

ดนตรีสายน้ำเริ่มขับขาน
ประธานคือดวงจันทร์อันสุกสกา
ฉลองคนเคยรู้จักแล้วว่างเปล่า
เพราะเรื่องราวอัศจรรย์เหมือนฝันไป

ความรักนั้นสำคัญไฉน
ส่วนเฟื่องฟ้ารำไห่แก่ตำนาน

▼ เอนก นาวิกมูล ถ่ายภาพ SS-5320-033-ศ31ธค2564

▲ ริมคลองมหาสวัสดิ์ เอนก นาวิกมูล ถ่ายภาพ SS-5492-026-ส16เมษา2565

๕

วิมานเทียม

เอนก นาวิกมูล เขียนคำ 20.00 น. อา17เมษา2565เฟช21.00น.

ไม่มีวาสนาชมสุดาวรรค์
ชาติตระกูลผู้ดีมีฐานันดร
จะรอชาติหน้าอีกสักชาติ
มหาสมุทรน้ำฟ้าธานีทร์

ขอสร้างบ้านสูงเทียมเทียมเมฆ
ถึงราตรีแห่งนวมพระจันทร์
ไม่สอยคงยาวไม่ถึงเส้น
เดือนแรมอ้ออันรัญจวน

เสาสูงช่วยได้แค่หลอกๆ
เขาลอยไปไกลเกินกระซอกซก

วิลาวรรณสูงเกินสโมสร
คนจรหรือจะโน้มมาเดินดิน
บนบานพระธาตุทั่วทั้งสิ้น
ไต่ย็นจงโปรดเวทนา

สรรเสกต่างวิมานบนเวหา
ตามประสากระต่ายตำคอยคร่ำครวญ
คืนเพ็ญกระสันปั่นป่วน
ลมหวนใจหายเสียดายนัก

หายใจเข้าออกยังหนักๆ
ความรักต่างชั้นเป็นเช่นนี้

พุทธพจน์ สุขา สังฆัสสะ สามัคคี - ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ นำมาซึ่งความสุข- ลอยแว่วเข้าหูอีกครั้ง

เนื้อหาทำนองเดียวกับ สมุคคานั ตโป สุโข (สะ-มุก-คา-นัง, ตะ-โป, สุ-โข) - ความพยายามของชนผู้พร้อมเพรียงกัน ก่อให้เกิดสุข - ที่ผมได้อ่านและได้ยินมาตั้งแต่เด็ก

ประโยคหลังนั้น เห็นจากหนังสือระโนดสังสรรค์มานานแล้ว สมเด็จพระวันรัต (จิบ ฐิตธมฺโม) วัดโสมนัสวิหาร คณะโธด คัดเลือกมอบไว้สำหรับงานระโนดสังสรรค์ซึ่งเริ่มจัดในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ ผมจับใจกับพุทธพจน์นี้จนจำติดหูก็เพราะได้เห็นความรักความสามัคคีทั้งของชาวระโนด และมีตรสหายที่รวมกลุ่มกันสร้างสิ่งที่ดีแก่สังคมเป็นระยะๆ

๗๐ กว่าปีก่อน.... ที่ว่าการอำเภอหลังเก่าที่บ้านหมอย้ายจนพังมานานไม่มีงบสร้างใหม่พอนายจรูญ โลกะกลิน ไปเป็นนายอำเภอ ท่านก็ชักชวนคณะโธดให้ช่วยกันสร้างที่ว่าการใหม่โดยไม่ต้องรอเงินจากรัฐบาลอีกต่อไป ผู้ชายไปงมทรายจาก ต.ลำปำ ริมทะเลสาบฝั่งพทูลง ใส่เรือมาใช้งาน คนทางนี้ทั้งหญิงทั้งชายช่วยกันขนทราย ขนหิน และเสา ปีนหลังคา ฯลฯ ก่อสร้างกันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย กระทั่งงานสำเร็จ ได้ฉลองที่ว่าการใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ นายอำเภอจรูญ เป็นคนจันทบุรี ที่คณะโธดรักมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ จนกระทั่งขอให้นายอำเภอเป็นชาวระโนดกิตติมศักดิ์ เรื่องปลัดผดุง กับนายอำเภอสิน สุวรรณ ชวนชาวบ้านทำถนนจากระโนดไปสทิงพระ สงขลา ก็ได้เขียนไปแล้ว

ผมประทับใจกับความสามัคคีของคนยุคเก่า จึงรู้สึกปีติทุกครั้งเวลาเห็นใครก็ตามร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเพื่อสังคม

ที่ตั้งใจทำบ้านพิพิธภัณฑ์ ทำงานช่วยเหลือศิลปินพื้นบ้านร่วมกับเพื่อน ๆ มานาน ก็เพราะฝังใจกับภาพในอดีตดังยกตัวอย่างนั้น

วันพุธที่ ๘ มิ.ย. ๒๕๖๕ เพื่อน ๆ และน้องพี่รัฐศาสตร์ จุฬาฯ โดยการนำของวราร มังคละศิริ (ตุ่น) นัดกันมาช่วยปลูกหญ้า ปลูกต้นไม้ และจัดห้องแสดงในบ้านพิพิธภัณฑ์ที่วิจัยกันอย่างพร้อมเพรียง ตั้งแต่เช้า ภูษาพลน้อย ๓๐๐ ตร.ม. สำหรับปลูกบนเนินเขาเล็ก ๆ เหมือนเนินเขา

การ์ตูนเทเลทบีบี และต้นไม้ต่าง ๆ นั้น ผู้บริหารใหญ่ คุณนิตย์ มานะจิตต์ (ตุ่ม) รุ่น ๒๖ อาสาเป็นสปอนเซอร์ อีกทั้งยังขับรถไปหาซื้อมาให้จากร้านต้นไม้แถวนครนายกด้วยตนเอง เหมือนเช่นที่เขาเคยซื้อโยโกมาให้เมื่อมกราคม ๒๕๖๕ ตอนนี้ออกดอกสะพรั่ง ทองฟ้าแจ่มใส แดดออกจ้า หลังจากครีမ်ฟ้าครีမ်ฝนมาหลายวัน บางคนย่าง ๗๐ แล้ว ยังจับจอบ ขุดหลุมได้สบายโดยไม่ต้องเคียวใบกระพ้อม เพราะเคยออกค่ายอาสา มาตั้งแต่แรกเข้าเรียน จุฬาฯ ๒๕๑๕

เหนื่อยก็กินกล้วยเตี้ยเรือที่พี่สมพร ใช้อย่างงา เหมาะสำมาให้เป็นที่พิเศษ โดยเจ้าตัวไม่สามารถมาได้ เพราะติดภารกิจเรื่องวอลเลย์บอลไทยที่กำลังมาแรง ฝ่ายสตรีบางคนก็จับกลุ่มไปจัดร้านทองด้วยการรื้อของออกจากลังมาเช็ดฝุ่น เช็ดตู้เซตกระจก เป็นการประเดิมเริ่มจัดร้านในอาคารตู้เป็นครั้งแรก ขอบอกว่าของบริจาคจำนวนมาก ถูกขนถ่ายหลายครั้งจนหน้าเวียนหัว กว่าจะขน กว่าจะรื้อออกมาจัดได้ต้องใช้เวลามากหลายเดือนเน ส่วนการเจาะตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งทำมานานเป็นปี เจาะตัดเพื่อทำตู้ให้สูงกว้างขวาง หมดกลืนอับแต่ละคราวก็ล้วนแล้วแต่ต้องใช้เงินทั้งนั้น หามาทีละน้อยด้วยความยากลำบาก แต่ถึงเวลาจ่าย แค่มือถือไม่ถึงนาทีก็นำเงินหายไปในบัญชีอื่นแล้ว เพื่อนบางคนไม่ได้เจอกันนานมาก เช่น ประภาศ บุญยรัตน์ อดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย ถึงเวลาที่ฟ้ากำหนด วรารกก็ชวนผมไปกินข้าวด้วย ประภาศเขาอยากเลี้ยงเพื่อนพบเพื่อนกลุ่มเล็กๆ เดือนละครั้ง

เจอกันแล้วพบว่าประภาศเล่าเรื่องซ้ำๆ ได้อย่างคาดไม่ถึง ผมเลยถือโอกาสอดเสียงเก็บไว้ ไว้มีโอกาสจะถอดมาให้ได้อ่านกัน

อังคาร ๗ มิ.ย. ๒๕๖๕ ประกาศบอกว่าขอบริจาคเงินช่วยงานบ้านพิพิธภัณฑ์ก่อนหนึ่ง ซึ่งผมก็น้อมรับด้วยความยินดีและขอบคุณ รุ่งขึ้นมีลงแขกปลูกหญ้า เพื่อน ๆ ก็บริจาคเงินอีกจำนวนหนึ่งอีก จนผมไม่รู้จะขอบคุณอย่างไร

ขณะกำลังเขียนเฟซ เพื่อนอีกบางคนก็ส่งเงินมาสมทบทุน สิ่งทีเพื่อน ๆ ตลอดจนมิตรสหายทั้งหลายเอื้อเฟื้อแก่ผม และคณะเพื่อการงานนั้น ช่วยให้เกิดขวัญและกำลังใจอันใหญ่หลวง

๗

หน้าน้ำที่ทุ่งโพธิ์ทอง-๒๕๒๘

เอนก นาวิกมูลเขียนป้าย 14.30 น. พุทธศักราช ๒๕๒๘

เรือนไทยกลางน้ำที่ทุ่งโพธิ์ทอง อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง
พุทธ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๒๘ ในบรรดารูปต่างๆ ที่ถ่ายมา
เมื่อเที่ยวทุ่งหน้าน้ำกับแม่บุญมา สุดสุวรรณ แม่เพลง
เพลงฉ่อย เพลงอีแซว

ภาพนี้ให้ความรู้สึก อบอุ่นปลอดภัย ชื่นเย็นในหัวใจเป็น
อย่างยิ่ง เราได้เห็นเรือนไทยที่งดงามสมส่วน เห็น
แสงแดดที่สาดส่องต้องหลังคาสองหลัง เห็นผิวน้ำที่มี
ระลอกคลื่นเล็กๆ จนรู้สึกวาลมกำลังพัดมาเบาๆ เห็น
เรือพายมามีหูกะต่าย (ตรงเสาขวา) เห็นเรืออีป๊าบ
ท้องแบนสำหรับพายหาปลา ตรงบันไดทางขวา

มันเป็นเวลาที่สุขและสงบ น้ำช่วยกลบเกลื่อนอะไรต่างๆ

ที่อาจรุกรากตาไปบ้างในช่วงนี้แหละ ต้นข้าวในนาสีเขียวสด
ชาวบ้านบางคนเอาชะลอมขนาดเล็ก ใส่ของไปไหว้
แม่โพสพที่กำลังตั้งท้อง บางคนออกไปหาปลา บางคน
ไปทำบุญหรือไปเยี่ยมเพื่อนบ้านตามอรัญชัย

ปัจจุบันเรือนไทยสวยๆ และบรรยากาศชนบทแบบเก่า
กำลังหมดไปจากเมืองไทย

รัฐ หรือ อบต.ที่ไหนสักแห่ง ควรสร้างสวนสาธารณะ
กึ่งกลาง ที่มีคูคลองขนาดเล็ก ดิน ปล่อยให้ไปมา มีผืนนา
และไม่บึก ไม่น้ำต่างๆ ให้พายเรือเล่นได้บ้าง ไม่ใช่
สวนสาธารณะแบบจัดตั้งเชยๆ อย่างที่เห็นทั่วไป

▲ ยายทองอยู่ไปพูดและร้องเพลง ให้นักศึกษา มศว.บางเขนฟัง
เอนกนาวิกมูล ถ่ายภาพ BW-0624-008-ศ21พย2523

ยายทองอยู่สู่เสือ

เอนก นาวิกมูล เขียนป้าย 16.15 น.จันทร์12ธค2565

หลังจากแยกทางจากนายป๊อกแล้ว ยายทองอยู่ (๒๔๓๖-๒๕๒๘ อายุ ๙๒ ปี) ก็แจวเรือ ชื้อของจาก กรุงเทพฯ ไปขายบางอ้อ นครนายก และเอาของจาก บางอ้อไปขายกรุงเทพฯ

การไปมา แต่ละเที่ยวใช้เวลาแจว ๒ วัน นับว่าต้องใช้ เร็วแรงไม่น้อย

ชีวิตแกผูกพันกับเรื่องต่างๆ สารพัด
วันนี้...

นายเอนกกำลังถอดเทปการคุยเมื่อพุธ ๑๗ กันยายน ๒๕๒๓ เพื่อเขียนประวัติแม่เพลงคนนี้

เห็นว่าตอนเจอไอ้เสือก็สนุก จึงขอตัดตอนมาลงพอให้ ได้อ่านเล่นสักเล็กน้อย

ดึกสงัด กำลังแจวจากบางอ้อ ผ่านประตูน้ำเสาวภา มาตามคลองรังสิต พอถึงคลอง ๕ ก็ได้เรื่อง

ไอ้เสือ....มันไปปล้นใครมาก็ไม่รู้ ชักดีสามได้

ในเรือมีแค่อีขาวลูกเลี้ยง มันยังเล็กเป็นเด็ก เขาให้ฉัน เป็นลูก...ฉันก็เอานะ

ที่นี้ไอ้เสือมันมันอยู่ศาลาวัดมันก็เรียก
เฮ้ย เรื่อนั้นจะไปไหน ขอโดยสารไปด้วย!

เราก็กวักไซ้ไหมละ *วะเข้ามานะ!* มันสั่ง เราก็กวัก มันถามว่า *ขายอะไร*

ขายสับปะรด... สับปะรดดงละคร *ไม่มีอะไรกินหรอก*
นาย....

ฉันก็ตัวคนเดียว ผัวไม่มี *นี้จะไปกรุงเทพฯ ไปซื้อ*
มะพร้าวน้ำตาลเล็กๆ น้อยๆ เอามาขายข้างนอกนี่แหละ

มันว่า *จะขอโดยสารไปด้วยคนได้ไหม*

จะไปยังไหน นาย บ้านแกอยู่ที่ไหน

อยู่บางหัวเสือ พระประแดง

แล้วแกซื้ออะไรละ

ซื้อฟุ้ง

มันว่า *วันหลังไปบ้านฉัน ฉันจะให้มะพร้าวแกงกล่ำ*
บ้านฉันมีสวน... ข้าก็ไม่มีอย่างอื่นให้

ฉันก็แจวให้มันนั่งในประทุน... มันมีปืนมานี่ กระบอกสั้น
กระบอกยาว เห็นปืนมัน

"นายจะไปขึ้นที่ไหน?" จวนสว่างแล้ว

ไปขึ้นรังสิตก็แล้วกัน...แล้วค่อยไปบ้านฉันนะ...ฉันจะ
ให้มะพร้าว

วันหลังฉันไปบางหัวเสือ.... ไม่ได้ไปเอามะพร้าวหรอก

ฉันกับแม่ต่วน แม่หล่อไปเล่นเพลงที่วัดบางหัวเสือพอดี
ก็ถามเขาดูว่าบ้านนายฟุ้งหลังไหน ...

เขาว่าโน่นแน่ะ บ้านนายฟุ้ง บ้านมันใหญ่โต

มันยังมาหาฉันเลย เอาเมียมาทักฉัน
ชวนไปบ้าน..! ชวนไปเอามะพร้าว.. เขาว่า
อ้อ แกเป็นเพลงเธอ จ๊ะ.. เลยชอบกันดี

แหม คนเขาบอกว่ามีงนี่...ขนาดเสือมันยังรัก...

กูไม่รักมันได้ยังไง มันมีปืน ไอ้ซิบหาย เดี่ยวมันยิงกูตาย
...กูใจดีสู้เสือโว้ย...

ไปหาแม่เพลง

เอนก นาวิกมูล เขียน บ่าย 13.00 น. พุธ 4 มกราคม 2566

หลังจากไปหายายตัวน วัดบรมนิวาส กับยายทองหล่อ วัดสุวรรณารามกันแล้ว ผมก็ชวนรังสิตไปหายายทองอยู่ ในวันเสาร์ ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๙ ยายทองอยู่นี้ถ้าอยู่ถึงทุกวันนี้ต้องได้เป็น “ตัวตึง” แน่نون เพราะแกซ่า ไม่ถือตัว ไม่กลัวใคร และพูดคุยได้กับคนทุกชั้นไม่ว่าเด็กชาวบ้าน นายกรัฐมนตรี หรือเจ้าฟ้าเจ้านาย

ครั้งหนึ่ง เมื่อพฤษภาคม ๒๕๒๒ ยายทองอยู่แต่งชุดลูกเสือชาวบ้านไปร่วมงานฉลอง ๘ ปี ลูกเสือชาวบ้านที่สนามหลวง บังเอิญเจอเข้ากับประธานในพิธี คือพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นักข่าวช่างภาพเห็นว่าได้ภาพได้มุมเหมาะเจาะนัก คนแก่ตัวเล็กๆ ฟังข่าวการบ้านการเมืองจากวิทยุทุกวัน หัวกระเป๋าก่อๆ ไม่ก็หอบผ้า นุ่งโจงกระเบนไปไหนมาไหน ท่าทางแปลกๆ เจอกับนายฯ อย่างไม่เกรงกลัว เขาก็เลยแซะๆ กันยกใหญ่ ยายทองอยู่เล่าทีหลังว่า แกถามเพื่อนลูกเสือว่า เฮ้ย ใครจะเป็นนายก

เขาวานันใจ เดินมานัน

“ฉันก็เลยเดินไป เข้าไปที่เขา เจ้าประคุณ...นี่คุณเป็นนายกหรือ (ฮา) (เป็นครับ) เขายิ้ม...

เดี๋ยว..ฉันขอจับมือที่ห่อะ ฉันขอถามจริงๆ ห่อะ ทำไมของทั้งแพงนัก!” (ฮา คนฟังปรบมือยาว)

ภาพนี้ลงหน้า ๑ ไทยรัฐ ผมบังเอิญเห็นเข้าจึงรีบซื้อเก็บไว้ทันที

ยายทองอยู่เกิดตั้งแต่กลางสมัยรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๓๖ อายุยืนมาก ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ อายุ ๙๒ ปี เรื่องราวชีวิตของแกสนุกนานเป็นบ้า ผมกำลังติดต่อเรียบเรียง

๑๐ มกราคม ๒๕๑๙ ธรรมชาติกำลังมีงานวันเด็กวงดนตรีไทยต้นกล้ากำลังบรรเลงเพลงอย่างเมามัน เรื่องการเรียกร้องประชาธิปไตย การขับไล่ฐานทัพอเมริกัน กำลังเข้มข้น ผมขอให้บรรยายการแล้วชวนรังสิตไปกินข้าวที่ท่าพระจันทร์ พบคุณลุงคนหนึ่งเป็นชาวบักซ์ได้มากินบะหมี่น้ำ นั่งโต๊ะเดียวกัน แกบอกว่าให้ขยันเรียน ให้รีบๆ เสียละ อย่าเกเร

จากนั้นก็ขึ้นรถเมล์ไปลงตลาดหมอนิจ ขึ้นรถสองแถวคนละ ๑.๒๕ บาท ไปลงตลาดสะพานใหม่ เดินเข้าซอยโรงเจจะไปหายายบัว เมียตาพรหม (ซึ่งตายไปแล้ว) ไม่เจองี้ขึ้นรถคนละ ๓ สลึง ต่อกันวัดเกาะสุวรรณาราม แขวงคลองถนน ตามลายแทงที่ฟังมา เพื่อสืบหายายทองอยู่ตัวตึง

ยายทองอยู่ผมเคยเห็นตัวครั้งแรกเมื่อไปฟังเพลงน้อยที่สถาบัน เอ.ยู.เอ. ถนนราชดำริ เมื่อ กันยายน ๒๕๑๖ แต่รังสิตเขาเห็นตัวมาก่อนแล้ว เพราะเขาสนใจเรื่องพรรคนี้มาก่อน และอยู่กรุงเทพฯ มาก่อน จำได้ว่าแกเป็นคนตัวเล็ก พูดจาฉะฉาน ร่าเริง หยอตเพลงเก่ง ลงเพลงที่ไรคอนหาทุกที่ ยกตัวอย่างเช่น ตอนไปร้องเปิดสถาบันไทยคดีศึกษาอาทิตย์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๕ (ต่อมารังสิตได้ไปขอให้จนท.ของสถาบันช่วยถ่ายเทปมาให้ผมได้ฟัง ๒ ม้วน) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นประธาน ยายทองอยู่จ้องไปที่คุณชายคึกฤทธิ์

“แม่ทองหล่อ รักคุณชายเล่า ตัวทองอยู่ก็จะเอาคุณชายคุณเจ้ คุณเจ้า เลยกระเถิบเข้ามา ไกลๆ นึกว่าเลี้ยงน้องเอาไว้ซักคน(ฮา) ถ้าไม่ดีค่อยโยนทิ้งไป นึกว่าเลี้ยงทองอยู่เอาไว้ซักคน จะยอมกายถวายกันเอาไว้...” (เอฮา)

พอลงป้าย คนฟังก็ฮายากันทั้งห้องประชุมคุณชายคึกฤทธิ์ ยิ้มแก้มปอง (ผมทะเล่เงินจินตนาการเอาเอง แต่ก็ไม่ผิด)

ซอยวัดเกาะสมัยก่อน ยังสงบ รตราไม่มาก ผ่านบ้านพักทหาร บ้านที่ปลูกง่าย ๆ สุดถนนเลียบคลอง สุดทางรถที่ตลาด ตามใครๆ ว่ารู้จักยายทองอยู่ใหม่ เขาก็ขี้อบอกละ เดินไปถึงสะพานเล็กข้ามคูอิศระพาน เห็นคนแก่ตัวเล็กคนหนึ่งกำลังวิดน้ำเรือ ผมคลบล้อคลบล้อคลว่าน่าจะใช้คนนี่ จึงร้องถามลงไปว่า ยายทองอยู่ใช่ใหมครับ แกเงยหน้าขึ้นมา

“นี่ละทองอยู่ละ เอ็งจะมาหาแม่เพลงอะไร”

ดีใจมาก แล้วแกก็ถ่อเรือไปยังบ้านหลังเล็ก

ที่นี่ก็คุยกันยาว เพราะยายทองอยู่คุยเก่ง เล่าเรื่องสนุก รังสิตเข้าไปหลังเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ไม่นานกว่าจะออกมา ก็ ๒๕๒๕ ผมเป็นลูกจ้างพิเศษอยู่กับ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ บนชั้น ๔ ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้าตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ พี่เนาว์ รวมถึงพี่สุจิตต์ วงษ์เทศ เป็นกวี เป็นนักเขียน เป็นนักดนตรีไทย เป็นคนแต่งเพลงให้วงดนตรีกลาร้องหลายเพลง อย่างคนทำงานเจ้าการะเกด กระทุ้มแบน อะไรเหล่านี้ เป็นต้น

วันหนึ่งขณะผมกำลังเดินไปเดินมาอยู่บนชั้น ๔ ก็มีคนแปลกหน้าคนหนึ่ง รูปร่างผอมกะหร่อง ผิวสีคล้ำ ขึ้นลิฟต์ตรงมาถาม

“จำผมได้ไหม”

ผมพยายามเพ่งดู ก็นึกไม่ออกว่าเป็นใคร จนพักหนึ่งเขาจึงบอกว่า

ผมผะ นึกไม่ถึง ถ้าพูดแบบสมัยโน้นก็ต้องว่า **อ้า มึงดอกหรือ !?** หลังจากนั้นก็เลยได้เที่ยวกันอีก ว่างๆ ก็คุยแต่เรื่องเก่าๆ และเพลงการที่ผ่านพบ

มีเพลงอยู่ตอนหนึ่งที่สั้นง่าย แต่จับใจ จนผมกับรังสิตต้องยกขึ้นมาเพื่อถึงเสมอ คือ เพลงฉ่อยตอนรำลา คราวไทยคดีศึกษานั้น

ยายถ้วนแก้ว

เอยเจ้าประคุณเจ้าชา ออกชื่อว่าเจ้าฉานก็กลั่นน้ำตาไปไม่ได้
ออกชื่อว่าเจ้าไปใจแทบจะขาด ไอ้เมื่อตะวันลงไปพาดกอไผ่...

ประโยคหลังนี้มีขนาดใจเหลือเกิน บาดจนใจแทบขาด
อย่างเพลงว่า มันเห็นแสงสีเหลืองบนใบไผ่ เห็นความ
อาลัยทั้งหลายทั้งหมดที่ทาบทออยู่พร่าไปทั้งต้น
คนฟังเงียบกริบ

ยายถ้วนว่าอีก เมื่อจะสั่งเสียหนอ อะไรก็สั่ง กำลังฉันนี้ยังไม่ไป
อย่าฝันมองหน้าให้น้ำตาฉันย่อย เม็นหน้าเสียหนอย ฉันจะไป

ยายทองหล่อว่า เยิงเอย ผ้าขาวม้าที่คล้องคอ ส่งมาฉัน
จะห่อรักให้

ยายถ้วนปิดท้าย เราจะเด็ดดอกไม้รายไ้วตามทาง ถ้าผู้ใด
รักนางให้ตาม...ไป

พอจบเพลง คนฟังที่อึดอึ้งอึดอันใจอยู่นานก็แทบร้องไห้โฮ
ปรบมือยาวสนั่นหวั่นไหว ผมเองฟังแล้วอดกลั้นน้ำตาไม่ได้ทุกที

รังสิตจากไปอย่างเงียบสนิทในตอนเช้าตรู่ของวันจันทร์ที่
๒ มกราคม ๒๕๖๖

เขาไม่ได้รำลาใคร หรือแอบลาไว้ตั้งแต่ตอนไหนไม่รู้
นึกถึงภาพเมื่อตะวันลงไปพาดกอไผ่แล้วสะท้อนใจนึก
ขอให้เพื่อนไปดี...

▲

1. ยายทองอยู่ต่อเรือไปตามคุน้ำเล็ก ๆ เอนก นาวิกมูล ถ่าย
0045-จ้างสแกน-008-ส10มค2519

2. จากซ้าย - เอนก นาวิกมูล - ยายถ้วน บุญล้น แม่เพลง -
รังสิต จงมานลิทโซ BW-0042-013-พชร24ธค2518

3. เมื่อตะวันลงไปพาดกอไผ่ รีมคลองมหาสวัสดิ์ เอนก นาวิกมูล ถ่าย
5136-002-ส23มีนา2562

มนัส พูลผล นักเลงผู้มีเยื่อใยกับศิลปิน

เอนก นาวิกมูล เขียนค่า 18.00 น. อา2เมษา2566

นำถึงคิวเพื่อนเก่าคนหนึ่งของผมเสียที - มนัส พูลผล เขียนเสียก่อน ขณะเจ้าตัวยังอยู่ เขาเป็นคนเล็กคนน้อยผู้หนึ่งที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำโครงการศิลปินแห่งชาติตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ เขาเคยร่วมออกงานสนามกับผมนานหลายปี

เคยมาเข้าบ้านแม่ยายของผมอยู่ขณะเรียนโทที่มหิดล ๒๕๒๖ เคยเอารถตู้ไปรับยายทองอยู่ ซึ่งกำลังป่วยหนักอยู่ที่นครนายก ไปหาที่รักษาพยาบาลในกรุงเทพฯ และร่วมดูแลจนกระทั่งยายทองอยู่ตาย ๒๕๒๘

เคยร่วมจัดงานอวดของต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดบ้านพิพธิภณท์ในเวลาต่อมา

เคยช่วยพาป้าสาวางเพลงขอทานออกจากที่พักกักกันมาใช้ชีวิตอย่างอิสระ

เคยร่วมกับผมจัดทำเทปตัวอย่างเพลงพื้นบ้านภาคกลางได้ถึง ๗ ชุด จำหน่ายหาทุนช่วยพ่อเพลงแม่เพลงได้ไม่น้อย

ช่วยดำเนินการก่อตั้งสมาคมกวีวัฒนธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ร่วมโครงการหาทุนสร้างอนุสาวรีย์เอนก กิ่งเพชร ที่หัวหิน ฯลฯ

กรอฟิล์มย้อนกลับไปเมื่อ ๔๐ กว่าปีก่อน

เย็นวันหนึ่ง น่าจะเมื่อปี ๒๕๒๒ ขณะผมกำลังอยู่กับการแสดงประจำวันศุกร์ของศูนย์สังคีตศิลป์ ผ่านฟ้า ซึ่งเพิ่งเปิดใหม่ๆ มีหนุ่มคนหนึ่งเข้ามาแนะนำตัวว่าเขาคือ มนัส พูลผล เป็นลูกน้ำเค็ม เกิดที่ท่าฉลอม สมุทรสาคร ๒๔๙๘ แต่แม่พาลไปอยู่ที่นครศรีธรรมราชตั้งแต่ตอนไหนไม่ทราบ จึงพูดภาษาใต้ “ซัป”(ซัด) และรักความเป็นนักเลงของคนใต้มาก ทราบต่อมากว่าเขาเป็นศิษย์เก่าโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สอนเข้ารับราชการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหลังสนามกีฬาแห่งชาติ-ศุภชลาศัย) ปทุมวัน ได้ที่ ๑ นับว่าหัวดีไม่น้อย ขณะนั้นเลขานุการสำนักงานคือ อ.ชงค์ วงษ์จันทร์ ผู้ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์โบราณสถานฯ ลพบุรีซึ่งเป็นชมรมที่เข้มแข็งมาก ส่วนหัวหน้ากองส่งเสริมวัฒนธรรมของมนัสชื่อ ผอ.ระบับ เกตุสิงห์ นัยว่าเคยไปเรียนถึงรัสเซีย ท่านเป็นคนใจดี ชอบดื่ม (ถึงแก่กรรมไปหลายปีแล้ว) มนัสชอบดื่มเบียร์ ดื่มแล้วชอบมองหน้าหาเรื่องจนน่ากลัว

แต่แปลกที่ไม่เคยเกิดเรื่องใดๆ อาจเป็นเพราะเขามีตะบะหรือพลังพิเศษอะไรบางอย่าง เขาหาโอกาสแวะเวียนมาคุยกับผมบ่อยๆ คงจะเห็นว่าผมเป็นผู้รับฟังที่ดี และเป็นคนไต่ด้วย ท่าทางของเขาเยือกเย็น ท. เหมือนนักเลง หรือจิ๊กโก๋พูดจาไม่เกรงกลัวใคร เวลาพูดเขามักจ้องมองตาผู้สนทนา และคุยไปได้เรื่อยๆ ไม่ว่าเรื่องนักเลงราม เรื่องการเมือง เรื่องรู้จักคนในคนไหน หรือเรื่องเล็กเรื่องน้อยสารพัด ถือว่าเขามีความรู้รอบตัวดีมาก ที่สำคัญคือเขาชอบคุยระยะใกล้ เหมือนกำลังเดินรำ ผมเคยลองถอยห่างออกไป ๑ ก้าว นึกว่าจะได้ไฟกัสนักสนทนาซัดๆ หน่อย เขาก็ขยับตามเข้ามา ๑ ก้าว ผมเลยหนีไม่พ้น ต้องเดินรำกันต่อไป จนจบเพลง ถ้านั่งคุยใกล้กัน กำลังคุยออกกรส เขาชอบยกมือขึ้นตบเข่าผม ดังฉาด ฉาด ฉาด ผมหลบไม่พ้น ก็ต้องให้เขาลงไม้ลงมือไปเรื่อย

มนัสเป็นนักเลงก็จริง แต่เขามีน้ำใจดี เห็นใจพ่อเพลงแม่เพลง และศิลปินชาวบ้าน ที่ผมกำลังพยายามทำประวัติ และบันทึกผลงานอย่างเร่งด่วน

เพราะยุค ๒๕๑๐-๒๕๒๐ ศิลปินชาวบ้านเหล่านั้นมีอายุ ๖๐-๗๐ ปี กันแล้ว ถ้าไม่รีบบันทึกเสียง หรือถ่ายภาพไว้บ้าง งานต่างๆ ของท่านที่สร้างสมมานานก็สูญเปล่า

สมัยก่อนตามงานต่างๆ เมื่อเชิญพ่อเพลงแม่เพลงหรือศิลปินมาแล้ว พอจบการแสดงก็แล้วกันไป ไม่มีใครสนใจเก็บอะไรกันนัก เมื่อเรายากจะรู้ว่าเพลงน้อย เพลงเรือ ชุดชิงชู้ สู้ขอ ดีหมากผัว ตับเขานา ตับไอ้เสือ ฯลฯ ที่ร้องกันยาวเป็นคินๆ เขาร้องว่าอะไรบ้าง ก็หาเสียงตัวอย่างมาฟังไม่ได้ นี่แหละคือปัญหา

เมษายน ๒๕๒๒ คุณบุญชู ใจจนเสถียร ทำพิธีเปิดศูนย์สังคีตศิลป์ที่ท่านก่อตั้งขึ้นเพื่อรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทย ผมมาเป็นลูกจ้างพิเศษอยู่กับนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

พ.ศ. ๒๕๒๔ ดุสิต น้าฝน รุ่นพี่รัฐศาสตร์ จุฬาฯ นักวางแผนของผม เสนอให้ตั้งกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านภาคกลางขึ้น มี อ.เต็มสิริ บุญยสิงห์ กับ อ.อภัย นาคคง เป็นที่ปรึกษา เราจัดรายการพื้นบ้านสัญจร พาคนที่สนใจราว ๑ รถบัสไปฟังเพลงตามจังหวัดต่างๆ นับสิบจังหวัด เก็บค่ารถอย่างเกรงใจแค่ ๘๐ บาท ๑๐๐ บาท นอนวัด นอนโรงเรียน ๑ คืน

มนัส ช่วยพา จนท. จาก สนง.วัฒนธรรม มาบันทึกเพลง บันทึกภาพไปตามเรื่อง ชัดบ้างไม่ชัดบ้าง เราจัดนิทรรศการ จัดรายการเพลงน้อยโบราณ และเชิญพ่อเพลงแม่เพลง มาสัมภาษณ์แบบเต็มวัน มนัสก็มาช่วยอะอะไวกวักด้วย

พ.ศ. ๒๕๒๕ เราคิดว่าควรให้กำลังใจพ่อเพลงแม่เพลง จึงร่วมกับ สนง.วัฒนธรรมฯ จัดเซตชุดเกียรติศิลปินเพลงพื้นบ้านภาคกลางขึ้น มนัสก็เป็นผู้ช่วยประสานกับเลขาธิการ เชิญผู้ใหญ่มาร่วม เปิดงานกับพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร (พระองค์ชายกลาง)

ปี ๒๕๒๖ จัดอีก ช่วงนั้นการเสวนาด้านคติชนวิทยายังก็คึกคักอยู่ เพลงพื้นบ้านที่ถูกลืมไปแล้ว กลับมาเป็นที่รู้จักกันอีก ในที่สุดก็เริ่มมีการคิดเซตชุดศิลปินให้เป็นเรื่องเป็นราว มากขึ้น พี่เนาว์ หรือเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ บอกว่าที่ฟิลิปปินส์ มีศิลปินแห่งชาติ ถ้าเรามีศิลปินแห่งชาติบ้างก็ดี บังเอิญ เหลือเกิน ปี ๒๕๒๗ โดม สุขวงศ์ ผู้หลงใหลภาพยนตร์ คิดจะตั้งรางวัลทางภาพยนตร์พอดี จึงได้ชักชวนกันไปหานายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็น รมต.กระทรวงศึกษาธิการอยู่ในขณะนั้น พี่เนาว์คุยเรื่องโครงการศิลปินแห่งชาติ นายชวนสนใจ คิดว่าจะให้กรมศิลปากร รับผิดชอบโครงการ

มนัสเสนอว่าต้องมอบหมายให้ สนง.วัฒนธรรม ดูแล เพราะผูกพันกับงานเซตชุดเกียรติศิลปินมาแล้ว โชคดีนายชวนรับฟัง มนัสรับหน้าที่ตั้งเรื่อง และนับจากนั้นก็เริ่มมีการประชุมปรึกษาหาแนวทางกันที่ศูนย์สังคีตศิลป์เมื่อสิงหาคม ๒๕๒๗ และประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อ พฤหัสบดี ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๗

เดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๗ คณะกรรมการเดินทางไป ตามภาคต่างๆ เพื่อชี้แจงโครงการและขอให้ผู้อยู่ในแวดวง ศิลปวัฒนธรรมแต่ละภาคช่วยกันสรรหาศิลปินแห่งชาติ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ มีการประกาศชื่อศิลปินแห่งชาติ ๔ คนแรก คือ ๑.ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ๒.ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ๓.นายเพื่อ หริพิทักษ์ ๔.นายมนตรี ตราโมท สนง.วัฒนธรรมฯ ภายหลังแยกออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการ และเติบโตกลายเป็นกระทรวงวัฒนธรรม ถนนรัชดาภิเษก

มนัสมีลูกสาว ๑ คน ลูกชาย ๑ คน เขารับราชการอยู่ หลายปี และท้ายที่สุดเขาผู้ทรงก๊ลาออกจากราชการไป เป็นเฒ่าทะเล เป็นชาวเกาะ ใช้ชีวิตอย่างสมถะอยู่กับลม และแดดบนเกาะเต่า เกาะนางยวน จ.สุราษฎร์ธานี อย่าง ไม่แยหะต่อโลกและเกียรติยศใดๆ

มนัส พูลผล นักเลงผู้มีเยื่อใยกับศิลปิน

- ▲ 1. ไปเยี่ยมยายตะเคียนแม่เพลง ลพบุรี ที่บ้านหมี่ มนัส พูลผล นั่งขวาสุด BW-0744-020-อาทิตย์10มกร2525
2. ประชุมโครงการศิลปินแห่งชาติอย่างเป็นทางการครั้งแรกที่ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล จากขวา - อาจารย์เต็มศิริ บุญยสิงห์ ประธาน - พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร - สมชัย วุฒิปริชา - ระวี วัฒนสิงห์ และมนัส พูลผล จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เอนก นาวิกมูล ถ่ายภาพ BW-0983-012-พฤ14มิย2527

๓ ประวัติและผลงาน ของ เอนก นาวิกมูล

“ งานเขียน จำนวน ๒๐๒ เล่ม
งานบรรณาธิการ ๖๑ เล่ม ”

เก็บความตัดต่อจากหนังสือ ศิลปินแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๓

นายเอนก นาวิกมูล ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ที่อำเภอรอนทอง จังหวัดสกลนคร ปัจจุบัน อายุ ๗๐ ปี เป็นบุตรนายบุญส่ง นางสมถวิล (ฉัตรศิริ) นาวิกมูล สมรสกับนางวรรณ (เวียงนนท์) นาวิกมูล มีธิดา ๒ คนคือ นางสาวบันทึททอง นาวิกมูล และนางสาวทัตทอง นาวิกมูล

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๓ สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียน
บ้านระโนด (ธัญเจริญ) จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๑๐ สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ โรงเรียน
ระโนดวิทยามูลนิธิ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๑๓ สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๑๕ สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียน
วรรณรีเฉลิม จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๒๐ สำเร็จปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

▲ ขวามุมวรรณศิลป์ หน้าศาลาพระแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 00452-026-พุทธ3รค2517

ประวัติการทำงาน

เริ่มต้นการเขียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นนักเขียนคอลัมน์ศิลปวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์เจ้าพระยา พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นนักเขียนคอลัมน์ศิลปวัฒนธรรม นิตยสารเศรษฐกิจการเมืองรายสัปดาห์ กับคอลัมน์ศิลปวัฒนธรรม นิตยสารป๊อปปูล่าร์ พร้อมเข้าประจำกองบรรณาธิการวารสารเดินทางท่องเที่ยว ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เข้าทำงานเป็นลูกจ้างพิเศษของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด กับสำนักพิมพ์เมืองโบราณ พ.ศ. ๒๕๓๐ บรรจุเข้าเป็นพนักงานประจำของศูนย์สังคีตศิลป์สังกัดฝ่ายการประชาสัมพันธ์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีหน้าที่หลัก คือ จัดรายการแสดง รายการเสนาะจัดนิทรรศการทางวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม

ทำงานศูนย์สังคีตศิลป์ต่อเนื่องได้ ๒๓ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงลาออก จากนั้นร่วมกับสมาคมกวีพัฒนาธรรมใช้ทุนทรัพย์และสิ่งของที่ได้รับบริจาคจากบุคคลและองค์กรต่าง ๆ จัดสร้างและเปิดพิพิธภัณฑ์ชื่อ “บ้านพิพิธภัณฑ์” จัดแสดงวิถีชีวิตชาวเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐)

ตลอดระยะเวลาที่ทำงานต่าง ๆ งานพิเศษที่ทำด้วยใจรัก คือ การออกงานภาคสนามสำรวจจิตอาารามและสถานที่ที่มีนัยสำคัญทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อบันทึกความเปลี่ยนแปลง แล้วนำมาถ่ายทอดเป็นสารคดีเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่าง ๆ และนำมาสร้างสรรค์สารคดีเป็นเล่ม

ปัจจุบันทำงานเป็นนักเขียนสารคดีอาชีพ เป็นนักวิชาการอิสระ เป็นบรรณาธิการเฉพาะกิจสำหรับหนังสือด้านศิลปวัฒนธรรมและเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ด้านงานสารคดีประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทย

▲ เมื่อเป็นนักวิชาการคณะกรรมาธิการการศาสนาและวัฒนธรรม
1622-020-อา25พย2533

▲ บันทึกภาพเพลงเด่นเก่าที่ อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี
SLA-0167-004-พฐ26ธค2527

▲ รางวัลชนะเลิศประกวดเรื่องสั้นนิยายสาร
ชัยพฤกษ์ของปี ๒๕๑๑ ANP-0010-588 (ANP-0010-588)

▲ เอนก(ซ้าย) ดำเนินรายการบนเวทีศูนย์สังคีตศิลป์ ผ่านฟ้า คนกลางคิน
อ.เสรี หวังในธรรม BW-1738-023-ศ10เมษา2535

▲ ออกไปบันทึกเพลงพื้นบ้านที่ อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี
BW-1961-028-อา27พย2537

▲ คณะทำงานบ้านพิพิธภัณฑฯ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑
ซีดี00644-111-

▲ ถ่ายกับครอบครัว หลังแสดงปรากฏการณ์ธรรม ถวายสมเด็จพระเทพ-
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ศุกร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ 00638-084-ศ15กพ2551

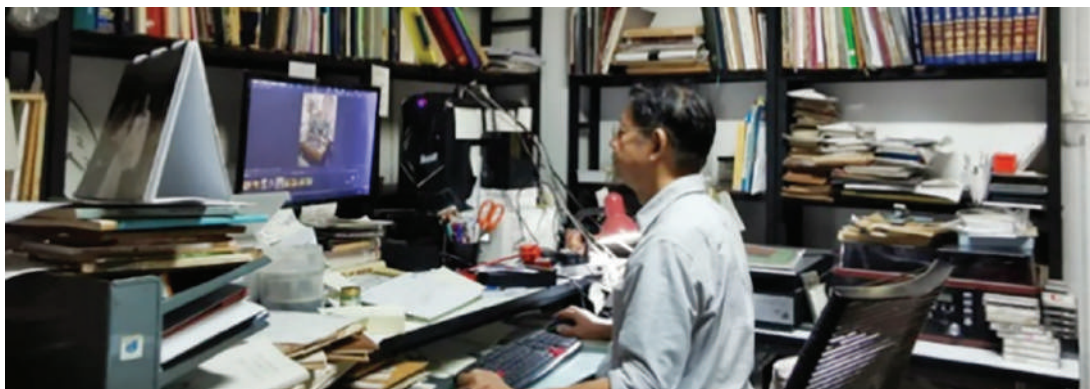
▲ รับพระราชทานโล่เชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๖๓ เมื่อ วันอังคารที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔

▲ รายการคุณพระช่วย วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
ซีดีรายการคุณพระช่วย 00857B-022-

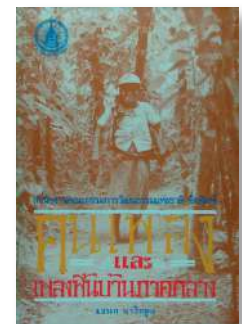
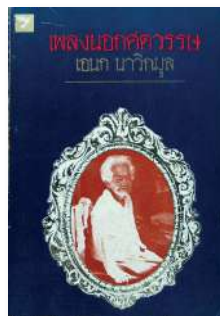
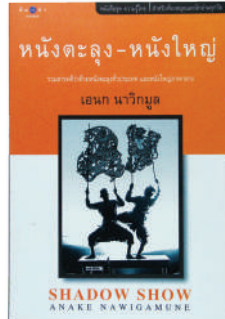
▲ บรรยายที่ ม.ราชภัฏเพชรบุรี SS-2165-021-ศ18สค2560

▲ ปัจจุบันทำงานเป็นนักเขียนสารคดีอาชีพ เป็นนักวิชาการอิสระ เป็นบรรณาธิการเฉพาะกิจ

ผลงานวรรณศิลป์

มีผลงานสารคดีที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นเล่มแล้ว จำนวน ๒๐๒ เล่ม จัดกลุ่มตามประเภทของเนื้อหาได้ ดังนี้

๑

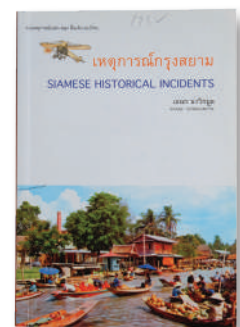
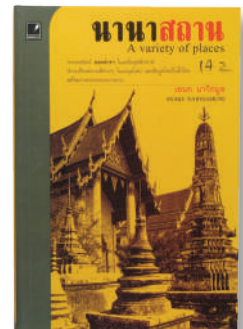
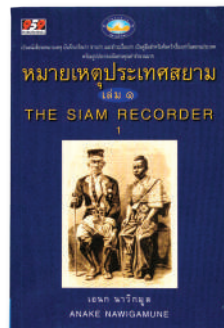
เพลงพื้นบ้านและ การเล่นพื้นบ้าน

นำเสนอชีวิตและผลงานของพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน ตัวอย่างเพลง วิธีการเล่นเพลง และลักษณะของการเล่นพื้นบ้าน วิธีการเล่น ผู้เล่น และผู้สืบทอด เช่น เพลงยังไม่สิ้นเสียง (พ.ศ. ๒๕๑๘) เพลงนอกศตวรรษ (พ.ศ. ๒๕๒๑) สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง (พ.ศ. ๒๕๒๘) คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง (พ.ศ. ๒๕๓๑) หนังตะลุง-หนังใหญ่ (พ.ศ. ๒๕๓๒) เพลงพื้นบ้านจากยายทองหล่อ (พ.ศ. ๒๕๓๖) เพลงพื้นบ้านภาคกลางจากแม่บัวผัน จันทรศรี ศิลปินแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๗) เกร็ดจากวงเพลง (พ.ศ. ๒๕๕๔) ฯลฯ

๒

เกร็ดประวัติศาสตร์

นำเสนอเรื่องสนุก หรือน่าสนใจของเหตุการณ์
ในประวัติศาสตร์ เช่น พงศาวดาร สถานที่ปรากฏการณ์
ทางสังคม ชีวประวัติบุคคลสำคัญ เช่น มนุษย์ปลดชาติไทย
นายทองคำ (พ.ศ. ๒๕๒๖) โฆษณาไทยสมัยแรก (พ.ศ. ๒๕๓๑)
นิทานมิม (พ.ศ. ๒๕๓๒) แรกมีในสยาม (พ.ศ. ๒๕๓๒ •
๒๕๓๔ • ๒๕๓๘ • ๒๕๓๙ • ๒๕๔๘)
เปิดตำนานแม่นากพระโขนง (พ.ศ. ๒๕๔๓) หมายเหตุ
ประเทศสยาม (พ.ศ. ๒๕๔๙) นานาสถาณ (พ.ศ. ๒๕๕๒)
รัชกาลที่ ๕กับการเกษตร (พ.ศ. ๒๕๕๔) แรกมี
ในสยามภาค ๑ - ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๘) เหตุการณ์กรุงสยาม
(พ.ศ. ๒๕๖๑) ฯลฯ

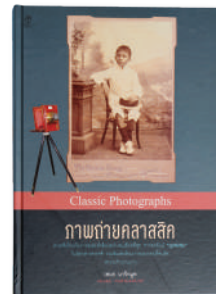
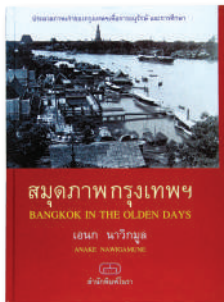

๓

ประวัติบุคคล

นำเสนอประวัติชีวิตและผลงานของบุคคลสำคัญชาวไทยและต่างชาติ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่น ประดิษฐ์ สุขุม ยอดนักกีฬาไทย ในอเมริกา (พ.ศ. ๒๕๒๘) ประมวลภาพพระบรมหาราช (พ.ศ. ๒๕๓๒) ดาวร้ายในอดีต (พ.ศ. ๒๕๓๗) วินัย จุลละบุษปะ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ชายชาวสยาม (พ.ศ. ๒๕๔๒) หญิงชาวสยาม (พ.ศ. ๒๕๔๒) ฝรั่งในเมืองสยาม (พ.ศ. ๒๕๔๒) นักวาดในดวงใจ (พ.ศ. ๒๕๔๕) นักวาดชั้นครู (พ.ศ. ๒๕๔๕) ฆาตรกรยุคคุณปู่ (พ.ศ. ๒๕๔๖) ฝรั่งที่เกี่ยวข้องกับสยาม ๑ - ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๙) พระอุปาลี คุณูปมาจารย์สีริจันโท (จันทร์) นักปราชญ์จากแดนอีสาน (พ.ศ. ๒๕๕๐) หมอสุนคนดี (พ.ศ. ๒๕๕๑) เจ้านายขุนนาง (พ.ศ. ๒๕๕๕) พ่อค้าไทยยุค ๒๔๘๐ - ๒๔๙๐ (พ.ศ. ๒๕๕๙) นักเดินทางชาวสยาม (พ.ศ. ๒๕๖๒) ฯลฯ

นำเสนอประวัติการถ่ายรูปในเมืองไทย ช่างถ่ายรูป และการชำระรูปเก่า เช่น รูปเก่าเมืองไทยในเมืองฝรั่ง (พ.ศ. ๒๕๒๗) ถ่ายรูปเมืองไทยสมัยแรก (พ.ศ. ๒๕๓๐) ภาพเก่าเล่าตำนาน (พ.ศ. ๒๕๔๐) เปิดกรุภาพเก่า (พ.ศ. ๒๕๔๖) ประวัติการถ่ายรูปยุคแรกของไทย (พ.ศ. ๒๕๔๘) ภาพถ่ายและสิ่งพิมพ์ (พ.ศ. ๒๕๔๙) ภาพถ่ายคลาสสิก (พ.ศ. ๒๕๖๒) ภาพเก่าเล่าตำนานฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๒) ตำนานในภาพเก่าฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๒) อ่านภาพเก่าเมืองไทย (พ.ศ. ๒๕๖๓) เล่าเรื่องภาพเก่าเมืองไทย (พ.ศ. ๒๕๖๓) และสมุดภาพของอำเภอ จังหวัดต่างๆ หลายเล่ม (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ปัจจุบัน)

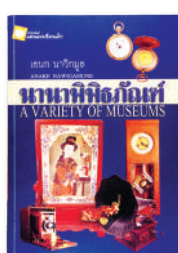
นำเสนอความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจิตรกรรมไทย ประเพณี ความเป็นมาของจิตรกรรมในประเทศไทย เนื้อหาที่ปรากฏในงานจิตรกรรมไทยประเพณี นำชมจิตรกรรมไทยประเพณี และจิตรกรรมในลักษณะอื่น ๆ เช่น จิตรกรรมพระราชประวัติรัชกาลที่ ๕ ในพระที่นั่งทรงผนวช (พ.ศ. ๒๕๕๔) ฯลฯ

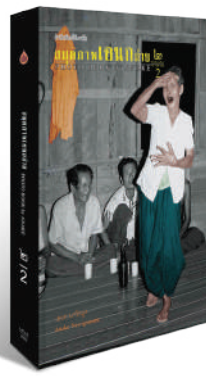
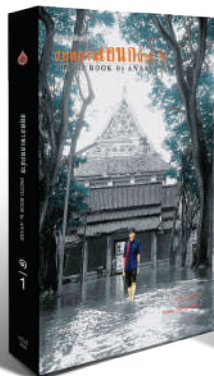
นำเสนอประวัติที่มาของคำศัพท์สันนิษฐานชนบทรรมนิยม และวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๕๒๕) แกะรอย ก ไก่ (พ.ศ. ๒๕๓๖) แบบเรียนในดวงใจ (พ.ศ. ๒๕๔๖) ประเพณีวิถีไทย (พ.ศ. ๒๕๔๗) ศัพท์เก่า หนังสือเก่า (พ.ศ. ๒๕๖๐) ฯลฯ

นำเสนอของสะสม นักสะสม การเก็บสะสม เช่น ของเล่นแสนรัก (พ.ศ. ๒๕๓๙) เก็บวันนี้ พรุ่งนี้ก็เก่า (พ.ศ. ๒๕๔๑) สิ่งพิมพ์สยาม (พ.ศ. ๒๕๔๒) นานาพิพิธภัณฑ์ (พ.ศ. ๒๕๔๙) เทียบบ้านพิพิธภัณฑ์ (พ.ศ. ๒๕๔๔) สารพัดเก็บ (พ.ศ. ๒๕๔๙) หนังสือชุดคลาสสิก (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๔) ปกิณกะนักสะสม (พ.ศ. ๒๕๕๓) ข้าวของต่าง ๆ (พ.ศ. ๒๕๕๘) มุมสะสม (พ.ศ. ๒๕๖๐) งานพิมพ์คลาสสิก (พ.ศ. ๒๕๖๑) ฯลฯ

นำเสนอการสำรวจถิ่นฐานย่านเก่า เช่น เทียวทุ่งเมื่อหน้าน้ำ (พ.ศ. ๒๕๓๖) เทียววัด (พ.ศ. ๒๕๔๑) ตลาดเล็กๆ (พ.ศ. ๒๕๕๒) เทียวท้องครลองไทย (พ.ศ. ๒๕๔๘) เยือนย่านร้านตลาด (พ.ศ. ๒๕๔๘) ตลาดเก่าๆ (พ.ศ. ๒๕๕๓) เชียงใหม่-ระยอง-หลักสอง-ผักไห่ (พ.ศ. ๒๕๕๓) สืบค้นความหลังครั้งรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ฯลฯ

ผลงานที่ได้รับรางวัล

พ.ศ. ๒๕๑๘ ชีวิตวัยเรียนของหลวงสุขุม นัยประดิษฐ์ (ประดิษฐ์ สุขุม) ยอดนักกีฬาไทยในอเมริกา ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน รางวัลบัวหลวง และในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนดีเด่น ในสมัยรัชการที่ ๙ ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา โดยกระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๑ การเผชิญโชคของนายทองคำ ได้รับรางวัลที่ ๓ การประกวดหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนรางวัลบัวหลวง

พ.ศ. ๒๕๒๒ เพลงนอกศตวรรษ ได้รับรางวัลหนังสือสารคดีดีเด่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นวรรณกรรมประเภทสารคดียอดเยี่ยม ในสมัย รัชกาลที่ ๙ ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา โดยกระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๘ ประวัติการถ่ายรูปยุคแรกของไทย ได้รับรางวัลชมเชยพิเศษ การประกวดวรรณกรรมรางวัลบัวหลวง (รับรางวัล พ.ศ. ๒๕๓๐)

พ.ศ. ๒๕๓๔ สิ่งพิมพ์คลาสสิก ได้รับรางวัลหนังสือสารคดีดีเด่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๐ ตำนานห้างร้านสยาม ได้รับรางวัลชมเชย การประกวดหนังสือดีเด่นงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓ เครื่องกลไกคลาสสิก ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือสารคดี งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓ เมื่อวัยเด็ก ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทหนังสือสารคดีงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ประเภทสารคดีรางวัลเชว่นมุกคอร์ด

พ.ศ. ๒๕๕๓ ชีวิตไทยได้รับคัดเลือกเป็นวรรณกรรมประจำเขตบางบอน ในโครงการ ๑ เขต ๑ วรรณกรรม กรุงเทพมหานคร

เอนก นาวิกมูล ศิลปินแห่งชาติ

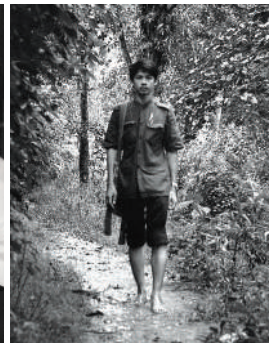
คุณค่าของผลงาน

เอนกมีผลงานเขียนตั้งแต่วัยเยาว์ ขณะเรียนชั้นมัธยมต้นเคยได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดเรื่องสั้นของนิตยสารชัยพฤกษ์ (พ.ศ. ๒๕๑๑) สมัยเป็นนิสิตเคยได้รับรางวัลที่ ๒ จากการประกวดเรื่องสั้นระดับมหาวิทยาลัย “พลับพลามาลี” จัดโดยชมรมวรรณศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๑๖) แต่จาก พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นต้นมาเอนกได้เบนความสนใจจากงานเขียนประเภทบันเทิงคดีมาสู่การเขียนประเภทสารคดี ด้วยเห็นว่าสังคมไทยยังไม่ให้คุณค่างานสารคดี เรื่องราวต่าง ๆ ยังขาดการสอบทานชำระข้อมูลอย่างจริงจัง งานสร้างสรรค์ผลงานสารคดีของเอนกเริ่มอย่างจริงจังในปีนั้นและยืนหยัดสืบสานงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นับรวมแล้วต่อเนื่องเกิน ๔๕ ปี ผลงานของเอนกมีลักษณะเฉพาะตัว ดังนี้

๑

ภาพรวมของผลงาน

มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและเกร็ดประวัติศาสตร์ วัตถุประสงค์สำคัญในการเขียน คือ ต่ออายุและชำระเรื่องเก่าที่ยังไม่มีผู้เขียนถึง หรือยังเขียนถึงแต่เพียงสั้นๆ และคลุมเครือให้ชัดเจนขึ้น งานสารคดีของเอนกเกิดจากการสังเกต ตั้งข้อสงสัย และพยายามแสวงหาคำตอบทั้งจากเอกสารเก่า ภาพเก่า การสัมภาษณ์และจากประสบการณ์การเดินทาง ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์เมื่อคราวได้รับรางวัล “ชูเกียรติ อุทกะพันธุ์” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ว่า

“

ผมเปรียบตัวเองเป็นคนปะชุนประวัติศาสตร์ ในบ้านเมืองของเราคนคนคิดว่าเรื่องจริงที่ให้ข้อเท็จจริง มีการตรวจสอบแก้ไขข้อมูลต่าง ๆ ให้ถูกต้องแล้วข้อมูลบ้านเราก็น้อย ที่น้อยนั้นบางครั้งก็ลอกกันมาซ้ำๆ ซากๆ มันก็ไม่เจริญ ก็จะทำให้มันมากขึ้น มหาศาลขึ้น บางครั้งมีการลอกแล้ว ก็ลอกผิด หรือว่าเขียนแล้วผิดหรือถูกก็ช่างมัน... ที่นี้เราจะต้องให้ข้อมูลผิดพลาดตลอดไปได้อย่างไร มันก็ต้องมีการชี้แจงออกมาเรื่อยๆ ก็เป็นหลักการว่านำเสนอข้อมูลใหม่ ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลเก่า เพื่อให้คนอ่านได้รับความรู้ที่ถูกต้องที่สุด ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด มีผู้เขียนที่ตั้งใจทำงานที่สุด

”

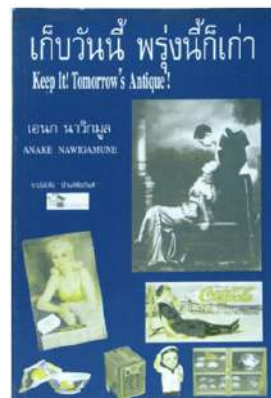
(เอนก นาวิกมูล ในนิตยสารสารคดี
ฉบับที่ ๖๒ เมษายน ๒๕๓๓)

ของเก่าสร้างชีวิตใหม่ ด้วยเชื่อว่า “ชาติจะพัฒนาก้าวหน้าได้ส่วนหนึ่ง ต้องปลูกฝังให้คนในชาติรักการค้นคว้าสั่งสมความรู้” ทำให้เอนกมุนะสร้างงานเขียนที่เรียกว่า “เจาะลึกบันทึกอดีต” เรื่องหลัก คือ หนังสือแบบเรียนและการถ่ายภาพ และ “นำเสนอข้อมูลใหม่ ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลเก่า” อย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญต่อแหล่งที่มาของความรู้อย่างให้เกียรติ ยกย่อง มุ่งเขียนให้ตรงตามความเป็นจริงให้อ่านง่ายได้เนื้อหาสาระและได้ความเพลิดเพลิน

ในขณะเดียวกันก็มุ่งชี้ให้เห็นคุณค่าของคนเก่าและของเก่าเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ โดยมีแนวคิดที่ถือปฏิบัติมาว่า “เก็บวันนี้ พรุ่งนี้ก็เก่า”

เขานำเสนอเรื่องราวบุคคล ข้าวของเครื่องใช้ สถานที่ เกิดประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่สังคมอาจหลงลืมหรือสิ่งที่เป็นบรรพตสามัญอื่น ๆ ทว่าคนทั่วไปมักมองข้าม ไม่ว่าจะเป็นเล่นเด็ก ถนนหนทาง ยวดยานพาหนะ สถาปัตยกรรมบ้านเรือน จิตรกรรมฝาผนัง เอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือเก่า ใบแจ้งโฆษณาย้อนยุค ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้อนุชนเกิดความรักและหวงแหนในมรดกของชาติ อันนำไปสู่การอนุรักษ์ เพื่อความเป็นชาติอันมีรากเหง้าสมบูรณ์ สามารถต่อยอดพัฒนาไปในอนาคตได้

เอนกสร้างสรรคงานสารคดีไว้เป็นจำนวนมาก มีเนื้อหาหลากหลาย และมีความสามารถทางวรรณศิลป์ทั้งในด้านภาษา ด้านกลวิธีการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

๑) มีชั้นเชิงด้านภาษา

เนื่องจากสร้างสรรคผลงานไว้เป็นจำนวนมาก จึงมีวิธีในการใช้ภาษาต่างๆ กันไป อาทิ

ใช้ภาษาเกลี้ยงเกลาสื่อสารชัดเจน

ถ้าเนื้อเรื่องเป็นการให้ภาพหรืออธิบายเรื่องราวในอดีตหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นปกติ ก็จะสื่อความหมายด้วยสำนวนภาษาเกลี้ยงเกลา คือ มีความคมชัดเรียบร้อย ราบรื่น เข้าใจง่าย ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนขึ้น อาทิ

“ร้านค้าด้านริมถนนซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่ให้ความร่มรื่นเป็นจุดสำคัญ มีร้านขายเสื้อผ้าชื่องามตา กว้างสองห้อง มีตู้เก่าหลายแบบ มีร้านขายทองจริงตรงร้านกาแฟ ร้านขายยา ร้านขายอุปกรณ์การก่อสร้าง ร้านขายของใช้ของกิน ร้านซ่อมเทปทีวีดีไอ เป็นต้น”

(“ตลาดช่องแค อ.ตาคลี” ใน ดำเนิน-ตาคลี-ลพบุรี-ชุมพร-สุราษฎร์-นครศรี-สงขลา)

ใช้ภาษางดงาม มีจินตนาการ ให้อารมณ์สะท้อนใจ

ถ้าหากเรื่องราวที่น่าเสนอเป็นภาพชีวิตของผู้ทุกข์ยากหรือผู้มีปัญหาในชีวิต เอนกก็มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวที่ให้ความรู้พร้อมอารมณ์สะท้อนใจได้ดี ดังตัวอย่าง

“ทุกวันนี้เสาหลักของครอบครัวไม่ใช่ใคร หากแต่ยังเป็นนกลีเก้ง วังงาม อีกเช่นเคย เหมือนเช่นที่เคยเป็นมาแต่อดีต ทุก ๆ วัน นกลีเก้งวัย ๕๓ จะต้องออกจากบ้าน ไม่ว่าจะสบายหรือไม่สบายก็ตาม นกลีเก้งจะแบกถาดน้ำยาลบหมึก เร่ไปตามตลาดและชุมชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็คลองเตย สะพานหัว หรือตลาดจตุจักร ไม่ทราบว่ถ้าไรว้นจะไม่ก็ลีบบาที่ไ้ได้มา จะต่อชีวิตทุกคนมาได้ย่่างไร นกลีเก้งเคยคิดฆ่าตัวตาย แต่แล้วเมื่อนึกถึงชีวิตตัวที่เคยสู้โลกมาตลอด เขาก็กลับใจไม่ยอมแพ้โลก ในเมื่อผ่านชีวิตลำเค็ญอดอยากมานานหลายสิบปีแล้ว แล้วอีกไม่ก็ลีบปีจะไม่สู้ไ้ได้อย่างไร ผีวกายที่กัร้านเกีรียมแสดงให้เห้นถึงร่องรอยการต่อสู้ตั้งแต่หัวจรดเท้า”

(“ชีวิตวันนี้งของลีเกเก่า” ใน *นาฏกรรมชาวสยาม*)

หรือ

“จากกระเบียงบ้านชั้นสองมองไปทางอีกฟากคลองของอำเภอลี้เก้ง ๆ ที่มีชื่อว่าอำเภอรโนด แลเห็นท้องทุ่งกว้างไกลสุดลูกหูลูกตา ฟ้ากวาดมือพลางบอกว่านันบ้านใหม่ นันขึ้นาก นันผักกูด นันคลองเปิด นันสามหมื่นแสน นันคลองแดน ผมเป็นเด็กไม่รู้หรือว่่า ถ้านั่งเรือหรือเดินเท้าไปยังหมู่บ้านนั้น ๆ จะได้พบอะไรบ้าง หรือจะพบแต่น้ำข้าว ต้นตาล คลองเล็กสำหรับเปิดว่่าเล่นกับกลิ้งวัวสบควายเท่านั้น อย่่างไรก็ตาม ผมรู้สึกชอบชื่อหมู่บ้าน และชอบขึ้นไปบนกระเบียงเพื่่อมองทุ่งกว้างนั้นเสมอๆ”

(“ช้างแกลบ” ใน *เกาะสมุย-สงขลา-ระโนด-กระท่อมแบน*)

มีพลวัตในการใช้ภาษา

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาก้าวหน้าขึ้น และสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนทุกเพศทุกวัย เอนกปรับรูปแบบการใช้ภาษาเป็นการใช้ข้อความสั้น ๆ เน้นการตั้งย่อหน้าใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านรุ่นใหม่ในงานเขียนที่เผยแพร่ทางโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Facebook) ดังตัวอย่าง

ศาลและผู้นำสารเพิ่งส่งคำพิพากษาผ่าน
ไลน์มายังผมเมื่อวานว่า

“ไม่ปลอมค่ะ”

ทำให้ผมโล่งอกรู้สึกสบายใจมากจนเผลอร้องไชโยออกไปดังๆ

เหตุเกิดจากวันก่อน -คือพฤษภา๒๓๓๕- ผมพาเพื่อนคนหนึ่งไปกินข้าว ที่บางขุนนนท์ อาหารอร่อยมาก เมื่อกินเสร็จ ผมก็ควักแบงค์พันออกมายื่นส่งให้เจ้าของร้าน

เจ้าของร้านรับเงินสีน้ำตาลไปสักครูก็เดินออกมาค้อมตัวอย่างสุภาพบอกว่า

“ขอโทษครับ ขอแบงค์ใหม่ได้ไหมครับ มันเบาๆ”

หมายความว่า เขาคิดว่ามันเป็นแบงค์ปลอม ผมรู้สึกอายเสียหน้า และนึกจุ่นว่ใครกันเอาเงินปลอมมาส่งต่อให้ผม ผมไม่ใช่คนร่ำรวยและมีเงินเหลือเฟือพอเงินพันจึงมีความหมายต่อผมมาก”

.....

หญิงหม้ายกับบุตร

เอนก นาวิกมูล

เขียนเมื่อ ๑๑.๐๐ น. วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ ก.ค. ๒๕๖๓

Anake Nawigamune

๒) มีกลวิธีในการนำเสนอข้อมูล

เนื่องจากเป็นเรื่องเก่าเก็บ หรือไม่อยู่ในความสนใจของสังคมมากนัก เอนกจึงมีกลวิธีต่างๆ ในการนำเสนอข้อมูล เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ อาทิ

ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย

ในการนำข้อมูลเก่ามาเล่าซ้ำ เอนกจะยกหลักฐานเดิมแล้วอธิบาย โดยปรับถ้อยคำ หรือ อักขรวิธีให้อ่านและเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อมีศัพท์ยากปนอยู่ในเนื้อเรื่องประโยคใด เอนกจะบอกวิธีอ่านคำและแปลคำให้เข้าใจทันที เพื่อผู้อ่านไม่ต้องเสียเวลาไปเปิดพจนานุกรม หรือหากต้องอ้างโคลงกลอนซึ่งอาจอ่านเข้าใจยาก ก็จะไม่เพียงแต่ยกมาอ้างไว้เท่านั้น หากยังถอดความทั้งหมด ออกเป็นร้อยแก้ว เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายง่ายขึ้นด้วย ดังตัวอย่าง

“ผู้เขียนมีหนังสือเก่าเรื่องการเดินทางไปกาลกัฏตาของพระราชสมภัติอยู่ ๒ เล่ม เล่มหนึ่งเป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรก อีกเล่มเป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๓ สมัยรัชกาลที่ ๖ ด้วยกันทั้งคู่ แต่เล่มแรกนั้นดีกว่าตรงที่พิมพ์โดยลูกหลานของพระราชสมภัติผู้แต่ง ชื่อหนังสือตั้งว่า “กลอนนิราศเกาะแก้วกาลกัฏตา” อ่านแล้วเห็นว่า ได้ความรู้เรื่องระยะทางไปอินเดียแต่ก่อน และทำให้ได้ทราบว่า อินเดียเป็นเมืองเพชร เมืองพลอยมาแต่โบราณจริง ๆ หนังสือนี้เก่ามากแล้ว อยากจะนำมาเล่าต่ออายุลงนิตยสารพลอยไว้ วิธีเล่าขอใช้วิธีแปลความจากภาษาร้อยกรองเป็นร้อยแก้ว เพื่อให้อ่านง่าย ๆ หากท่านอยากได้รสชาติทางกาพย์กลอนเพิ่มขึ้น ควรหา กลอนนิราศเล่มจริงมาอ่านอีกที”

(“ขุนนางไทยไปซื้อเพชรที่กาลกัฏตา” ใน **นักเดินทางชาวสยาม**)

มีวิธีใช้ข้อมูลกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกสนใจของผู้อ่าน

ใช้กลวิธีกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกสนใจของผู้อ่าน ด้วยข้อมูลสารสนเทศให้เห็นจริงและคล้อยตามดังตัวอย่าง

“หนังสือกินเนสบุ๊คเคยให้สถิติไว้ว่า ผู้หญิงที่สูงที่สุดในโลก คือ ชานจุงหลิน ซึ่งเป็นชาวจีน เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ มีความสูงถึง ๒๔๗ เซนติเมตร ดังนั้น ถ้าจะให้หญิงไทยทั่วไปสูงเท่ากับชานจุงหลินก็ต้องให้สวมรองเท้าที่ส้นหนาถึงเกือบ ๑ เมตร เข้าไป ส่วนผู้ชายที่สูงที่สุดในโลกควรจะกล่าวเสียตรงนี้ด้วยเลยทีเดียว คือ โรเบิร์ต เฟอร์ชิง วัดโลว์ ชาวอเมริกัน เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ สูงชนิดที่จนบัดนี้ยังไม่มีใครเทียบเท่า คือ ๒๗๒ เซนติเมตร เฉพาะรองเท้านั้นหนังสือว่ายาวถึง ๔๗ เซนติเมตร หรือฟุตครึ่ง ทำมาถึงยวสาหัสปานนั้นหนังสือไม่ได้พรรณนาเรื่องนี้จึงชวนให้ความสงสัยประหลาดใจยิ่งขึ้นอีกต่อไป

(“นางสาวพรหมผู้สูงกว่าหญิงใดในสยาม” ใน **เกร็ดสนุกเมืองสยาม**)

๑) การจัดระบบในวิธีการเขียนเรื่อง

(“คำนำ” ใน ภาพถ่ายคลาสสิก)

วิธีการเขียนของเอนกให้ความสำคัญกับการอ้างอิงและสื่อสารกับผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมา หากความรู้อะไรได้จากหนังสือหรือคำบอกเล่าของใคร เอนกจะบอกที่มาของเรื่องอย่างชัดเจน บางครั้งถึงขนาดบอกหน้าตาหรือปกของหนังสือ สถานที่ที่เก็บหนังสือ เพราะบางเล่มอาจเป็นหนังสือหายาก เช่น เป็นหนังสือในห้องสมุดส่วนตัวของเอนกเอง หรือของห้องสมุดผู้อื่น ทั้งนี้ก็เพื่อให้คนรุ่นหลังหรือคนซึ่งอยู่ห่างไกลข้อมูลได้รับทราบว่าหนังสือเรื่องนั้นอยู่ที่ใด

๒) ให้ความสำคัญกับภาพประกอบ

(“คำนำ” ใน ภาพเก่าเล่าตำนาน ฉบับปรับปรุง)

การถ่ายทอดความรู้ความสามารถ

เอนกเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังอย่างสม่ำเสมอ ทั้งเป็นวิทยากรบรรยาย ตามสถานศึกษา ในการประชุมสัมมนา การเสวนาวิชาการ และการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน แต่ที่สำคัญที่สุดคือการแสดงแบบอย่างที่ดีให้เห็นเป็นตัวอย่าง พอสรุปได้ ดังนี้

๑) เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่สถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เอนกได้รับเชิญจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน การเขียนสารคดีและความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ อาทิ บรรยายเรื่อง “พิพิธภัณฑ” สำหรับคณะนิสิตโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร บรรยายเรื่อง “จดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ” ให้กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข บรรยายเรื่อง “เอนก นาวิกมูล กับเครื่องฉายแสงเล่นเงาแต่เก่าก่อน” ณ หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) เป็นต้น

๒) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรม

เอนกได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการต่าง ๆ ด้านศิลปวัฒนธรรม จากหน่วยงานราชการหรือองค์กรการกุศลหลายแห่ง อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิจดหมายเหตุ พุทธศาสนิกชนปัญญา สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

๓) การใช้ Social Media

เป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อ่านในปัจจุบันเมื่อช่องทางในการสื่อสารเผยแพร่ความรู้มีมากขึ้น เอนกได้ใช้ **Facebook : Anake Nawigamune** เป็นช่องทางในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อ่านอย่างต่อเนื่องทุกวัน เอนกจะเขียนสารคดีสั้น ๆ ที่มีลักษณะอ่านง่าย แต่ยังมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์บ้าง ก่อให้เกิดอารมณ์สนุกสนานบ้าง ก่ออารมณ์สะท้อนใจแฝงด้วยเนื้อหาสาระพร้อมแหล่งอ้างอิงที่สามารถค้นต่อได้ เพื่อประโยชน์แก่นักอ่านรุ่นใหม่ที่มีเวลาน้อยได้มีโอกาสอ่านสารคดีผ่านช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ

▶ ปรียญาศิลปศาสตร์
ดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ม.เทคโนโลยีราชมงคล
กรุงเทพฯ
๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

▶ รับพระราชทานปรียญา
ดุษฎฐิบัณฑิต ม.เกษตร
๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๕

พ.ศ. ๒๕๓๔ รางวัลผู้สนับสนุนการอนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น
เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

พ.ศ. ๒๕๓๖ นิสิตเก่าดีเด่นคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย สาขากรณีศึกษาเกียรติเป็นกรณีพิเศษ

พ.ศ. ๒๕๓๗ รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขา
การศึกษาและศาสนา

พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ ประจำปี ๒๕๔๗
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นองค์ปาฐกการแสดงผลงานปาฐกถาสิรินธร
เรื่อง “ตลาด : วิถีชีวิตพอเพียง” ถวาย
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พ.ศ. ๒๕๕๑ นักเรียนเก่าดีเด่นโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๕๕๒ ปรียญาศิลปศาสตรดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. ๒๕๕๓ นักเขียนรางวัล “สารคดี” เกียรติยศครั้งที่ ๑
จากสำนักพิมพ์สารคดี

พ.ศ. ๒๕๕๔ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น ประกาศเชิดชูเกียรติ โดย
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๗ รางวัล “ชูเกียรติ อุทกะพันธุ์” ครั้งที่ ๑๑
ประจำปี ๒๕๕๗ จากบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง (จำกัด) มหาชน

พ.ศ. ๒๕๖๐ ปรียญาศิลปศาสตรดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ประเภททั่วไป มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

พ.ศ. ๒๕๖๐ ปรียญาศิลปศาสตรดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ประเภททั่วไปมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (รับพระราชทาน
จากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี
พระวรราชทินนามตามจารึกในหิรัญบัฏที่ ๑๒ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๐)

พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ
สาขาวรรณศิลป์ พุทธศักราช ๒๕๖๓ (รับ
พระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระ
พระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วันอังคารที่
๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔)

พ.ศ. ๒๕๖๕ ปรียญาศิลปศาสตรดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
(สาขาวิชาการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลกรุงเทพฯ (รับพระราชทานจาก
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วันพฤหัสบดีที่
๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕)

พ.ศ. ๒๕๖๕ ปรียญาศิลปศาสตรดุษฎฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
(สาขาวรรณคดี) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรุงเทพฯ (รับพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้า
นางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราช
กุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี
วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕)

การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

เอนก มีแนวคิดที่ถือปฏิบัติมาแต่ต้นว่า “เก็บวันนี้ พรุ่งนี้ก็เก่า” และมีประสบการณ์ทำงานทั้งภาคสนาม และงานประจำ ที่ศูนย์สังคีตศิลป์มากกว่า ๒๐ ปี เคยได้ทุนไปศึกษาต่อยังประเทศเยอรมนีพร้อมไปด้วยงานที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฝรั่งเศส นอกเหนือจากการค้นคว้าข้อมูลเพื่อเขียนสารคดีแล้ว เอนกใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตทำงานด้านการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมและการสร้างความรู้ให้แก่สังคม ทั้งโดยร่วมมือกับมิตรร่วมอุดมการณ์ โดยร่วมก่อตั้งกลุ่มองค์กร หรือสถาบันต่าง ๆ เพื่องานศิลปวัฒนธรรมขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สังคมเห็นค่าของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อาทิ

พ.ศ. ๒๕๒๕ ร่วมก่อตั้งกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านภาคกลาง จัดรายการ “พื้นบ้านสัญจร” พาผู้สนใจออกไปทัศนศึกษาและฟังเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ในจังหวัดภาคกลาง เพื่อบันทึกเสียงและภาพ การเล่นเพลงพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์และกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านร่วมกับศูนย์สังคีตศิลป์จัดงานเชิดชูเกียรติศิลปินพื้นบ้านภาคกลาง ๒ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ และ พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๓๐ ร่วมก่อตั้งสโมสรนักสะสมกรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๕๓๑ ร่วมก่อตั้งกลุ่มกิจวัณธรรม

พ.ศ. ๒๕๓๒ ร่วมก่อตั้งและดำรงตำแหน่งนายกสมาคมกิจวัณธรรม ในนามสโมสรนักสะสมกรุงเทพฯ และสมาคมกิจวัณธรรม เอนกมีบทบาทสำคัญในการจัดทำโครงการ “พิพิธภัณฑสถานเด็ก” ซึ่งต่อมาได้ประสานงานและถ่ายโอนโครงการพิพิธภัณฑสถานเด็ก เป็นโครงการในการดูแลของกรุงเทพมหานคร (สมัยนายพิจิตต รัตกุล เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) ดังได้พัฒนาเป็นพิพิธภัณฑสถานเด็กในปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๔ ร่วมกับสมาคมกิจวัณธรรมใช้ทุนทรัพย์และสิ่งของที่ได้รับบริจาคจากบุคคลและองค์กรต่าง ๆ จัดสร้างและเปิดพิพิธภัณฑสถาน “บ้านพิพิธภัณฑสถาน” จัดแสดงวิถีชีวิตชาวเมือง ในราว พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๕๑๐ โดยสมมติพื้นที่จัดแสดงเป็นชุมชนย่านตลาด พร้อมแสดงของร่วมยุค มีทั้งร้านของเล่น ร้านขายของชำ ร้านตัดผม-ตัดเสื้อ-ร้านทอง ร้านขายยา ร้านถ่ายรูป โรงหนัง ห้องเรียน ฯลฯ เปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ บ้านพิพิธภัณฑสถานทำหน้าที่เป็นสถานที่ต้นแบบ เพื่อการเรียนรู้ด้านการสะสมและการจัดเก็บสิ่งของในชีวิตประจำวัน ที่ได้รับความสนใจ จากบุคคลทั่วไปและนักเรียนนักศึกษาครูอาจารย์มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นเวลารวม ๑๙ ปีแล้ว

▲ สนทนาเรื่องชีวิตขวัญจิต ศรีประจันต์ ที่มติชน 4498-004-พฤ21ระด2560

เอนก นาวิกมูล ไม่เพียงเป็นแบบอย่างที่ดีในการเขียนสารคดีเพื่อการเก็บบันทึกข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติเท่านั้น หากยังเป็นต้นแบบ (Idol) และเป็นแรงบันดาลใจจนสำคัญของคนในสังคมเพื่อการอนุรักษ์งานศิลปวัฒนธรรมของชาติสานต่อไปยังการพัฒนาชาติในอนาคตอีกด้วย

งานต้นฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๖

ของเอนก นาวิกมูล ที่รอการตีพิมพ์

๑. สมุดภาพเอนกถ่าย ๑

๒. สมุดภาพเอนกถ่าย ๒

๓. นิตานนาวิกมูล รวมเรื่องต่างๆ ในตระกูล คือ

๑. วัยเด็ก โดย บุญส่ง นาวิกมูล

๒. ตระกูล โดย บุญส่ง นาวิกมูล

๓. ประวัติพ่อ โดย เอนก นาวิกมูล

๔. ประวัติแม่ โดย เอนก นาวิกมูล

๕. คู่กับแม่ชีขึ้น โดย เอนก นาวิกมูล

๖. ประวัติ ป้ากิมที่ นาวิกมูล และ เตรียมตัวตาย

โดย นางกิมที่ นาวิกมูล

๗. ชีวิตข้าพเจ้า โดย นางกิมที่ นาวิกมูล

๘. เพลงกล่อมเด็ก โดย นางกิมที่ นาวิกมูล

๙. เทียบงานรัฐธรรมนูญ โดย นางกิมที่ นาวิกมูล

๔. ยืมปากเขาเล่า

๕. ประวัติเอนก นาวิกมูล ภาคที่ ๒

๖. ยายทองหล่อ ทำเลทอง แม่เพลงศิลปินแห่งชาติ

๗. ยายทองอยู่ รักษาพล แม่เพลงห้าแผ่นดิน

๘. ป้าสาวงาม วนพิศพนเจอร์

๙. รวมงานเขียนเฟซ เอนก นาวิกมูล

๑๐. รวมข้อเขียนจากนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ๔๐ เรื่อง

งานอดิเรก

ด้วยใจรักงานเขียน และผูกพันกับเสียงเพลง เอนก นาวิกมูล ยังคงเขียนหนังสือทุกวัน ขับรถออกไปเที่ยวพุดนา เพื่ออยู่กับธรรมชาติ ถ่ายรูป และฟังเพลง หรือร้องเพลง

ติดตามผลงานเขียนและงานเพลง [Anake Nawigamune](#)

• นิตยสารศิลปวัฒนธรรม

พุทธศักราช ๒๕๖๓

Anake Nawigamune :the National Artist

ร้านนี้เปิดทุกวันตั้งแต่เช้าถึงเย็น
ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ปิด
วันจันทร์และวันอังคาร เพื่อ
พักผ่อนและพักผ่อน

เจ้าก๊วย ก๊วย

นายเอก นานิกุล

SUPER CAP GUN
WITH REAL BULLET SHOOTING ACTION
Fires 8-Shot Ring Caps and
8 Plastic Bullets in One Loading

▲ 2417-006-

ANAKE

NAWIGAMUNE

บ้านพิพิธภัณฑ์ ๑

บ้านพิพิธภัณฑ์ อยู่ในตึก ๓ ชั้น ๓ คูหา
พื้นที่ ๕๘ ตารางวา บ้านเลขที่ ๑๗๐/๑๗
ถนนศาลารธรรมสพน์ ซอย ๓
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

๐๘๙-๒๐๐-๒๕๐๓ (เอนก),
๐๘๙-๖๖๖-๒๐๐๘ (วรรณา),
๐๙๙-๘๑๖-๔๕๔๓ (เอี่ยม)

เปิดให้เข้าชมเฉพาะเสาร์-อาทิตย์ ๑๐.๐๐-๑๗.๐๐ น.

ผู้ใหญ่ ๔๐ บาท เด็กโต ๑๐ บาท

บ้านพิพิธภัณฑ์ ๒

ถนนนครชัยศรี-ศาลายา (จรัญชอย 4)
ตำบลจรัญชอย อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

๐๘๙-๒๐๐-๒๕๐๓ (เอนก),
๐๘๙-๖๖๖-๒๐๐๘ (วรรณา),
๐๙๙-๘๑๖-๔๕๔๓ (เอี่ยม)

ติดต่อล่วงหน้าก่อนเข้าชม

-

บ้านพิพิธภัณฑ์ ๑

ข้างในบ้านพิพิธภัณฑ์จัดแสดงข้าวของในวิถีชีวิตชาวตลาดชาวเมือง โดยแบ่งเป็นร้านรวงต่าง ๆ เช่น ร้านขายยา ร้านของเล่น ร้านถ่ายรูป โรงภาพยนตร์ ห้องเรียน และร้านสรรพสินค้า เป็นต้น

บ้านพิพิธภัณฑ์ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

คณะทำงานเริ่มก่อตัวเรียกร้องให้มีพิพิธภัณฑ์แนวใหม่ด้วยการจัดนิทรรศการขายความคิดที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ผ่านฟ้า ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐

เนื่องจากเราขาดแหล่งค้นคว้าด้านนี้ และเสียดายของดี ๆ ที่ถูกทิ้ง ลงถังขยะไปเป็นจำนวนมาก หรือไม่เช่นนั้นก็ถูกไฟไหม้ น้ำท่วม สุนัขหาย กระจัดกระจาย ไปนับไม่ถ้วน

ทั้งที่ดิน-เงินก่อสร้างอาคาร-ข้าวของ มาจากการบริจาคของประชาชน กำลังคนที่คอยเฝ้าดูแลมีเพียงไม่กี่คน ทำงานแบบไม่มีเงินเดือน

บ้านพิพิธภัณฑ์ดำเนินการโดยสมาคมกิจวัฒนธรรม (จดทะเบียน ๒๕๓๒) ปัจจุบันนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ นักอนุรักษ์หนังสือ สิ่งพิมพ์ ภาพถ่ายเก่า นิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาฯ ดีเด่น เป็นนายกสมาคม

▲ ผู้บริจาคของ 00060-007

▲ อาคารหลังแรกที่ดินนศาลาธรรมสพน์ซอย ๓ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ SLA-2813-024

บ้านพิพิธภัณฑ ๒

ในระหว่างเปิดบ้านพิพิธภัณฑ มีผู้บริจาคของเข้ามาเรื่อย ๆ อีกทั้งที่เดิมก็คับแคบอยู่แล้ว ทางสมาคมฯ จึงพยายามสืบเสาะหาที่ดินเพื่อขยายพื้นที่จัดเก็บ ได้พบที่ใหม่ใกล้วัดไทยवास ต.จัวราย อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม และตัดสินใจซื้อไว้ ประมาณ ๔ ไร่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ (ห่างจากที่เดิมราว ๒๕ ก.ม. และเลย ม.มหิตลสาธิตไปราว ๑๐ ก.ม.)

ตรงนั้นเป็นที่นาเก่า บนดอน คุณสถาพร ลิมมณี สนพ.เดือนตุลา บริจาคเงินส่วนหนึ่งเป็นประเดิมช่วยซื้อ จากนั้นบริษัท ช.การช่าง ช่วยถมดินให้ส่วนหนึ่งเพื่อสร้างอาคารเป็นโกดังเก็บของไว้ก่อน

พ.ศ. ๒๕๕๙ คุณเจริญ หอมเทียนทอง สนพ.แสงดาว บริจาคตู้คอนเทนเนอร์เล็กให้ ๖ ตู้

▲ ที่ดินโครงการบ้านพิพิธภัณฑ ๒ ต.จัวราย อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม เมื่อแรกซื้อ พ.ศ.๒๕๕๑ ถ่ายลงไปทางทิศใต้ 694-A-010-ส11ตค2551

พ.ศ. ๒๕๖๐ คุณไพศาล ชื่นจิตร รองอธิบดีกรมศุลกากร บริจาคตู้คอนเทนเนอร์แบบไฮคิว (ยาว ๑๒ เมตร กว้าง ๒.๕ เมตร) ให้อีก ๑๕ ตู้

แนวคิดในการทำบ้านพิพิธภัณฑแห่งที่ ๒ คือ ตัวพิพิธภัณฑจัดเป็นตลาดสมมุติในดึก และตู้คอนเทนเนอร์ด้านนอกปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และผัก เป็นสวนเล็ก ๆ ให้คนได้หย่อนใจ

วันอังคารที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๒ นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ (ปัจจุบันคือปลัดกระทรวงมหาดไทย) เป็นประธานงานแถลงข่าวโครงการจัวรายที่หอศิลป์ กทม. ได้รับเงินบริจาคราว ๑ ล้านบาท การแถลงข่าวนี้มาจากการผลักดันของคุณนิติ มหามุณย์ และ “สรรพวิทย์ กลั่นนิมิ”

▲ เพื่อนรัฐศาสตร์ จุฬาฯ มาช่วยกันปลูกต้นไม้ใกล้ SS-5379-123-ส22มค2565

วันเสาร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒
ผู้ว่า ปุ-สมุทรสาคร วีระศักดิ์ วิจิตรแสงศรี ทอดผ้าป่า
รวมเงินได้ ๒ ล้านบาท

วันเสาร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕
นางรำไพ เลี้ยงสุทธิ (นาวิกมูล) บริจาคเงิน ๑ ล้านบาท

หลังจากนี้ยังมีผู้ร่วมบริจาคเงินสมทบทุนให้
เป็นระยะ ๆ ซึ่งสมาคมฯ ต้องขอภัยที่ไม่สามารถเอ่ยนาม
ทั้งหมดได้ ทางสมาคมได้พยายามนำเงินที่ได้รับบริจาค
ทั้งหมดมาดำเนินการปรับตึกและตู้คอนเทนเนอร์เพื่อทำ
เป็นห้องแสดงจนครบทั้งหมด ปลุกต้นไม้ ปรับพื้นที่ และ
จัดของเข้าตู้มาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๖

ที่ปรึกษาในการออกแบบ ได้แก่ สถาบัน
อาศรมศิลป์ - บริษัทแปลน โมทีฟ จำกัด - บริษัทสเฟนดิด
ออร์กาไนเซอร์ - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์

คณะทำงานจัดของ ตู้แสดงพื้นที่ ได้แก่ เพื่อน
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ รุ่น ๒๕ และน้องพี่ผู้มีความปรารถนาดี
ต่อสังคมอีกหลายรุ่นหลายคณะ

สมาคมกิจวัณธรรม และคณะทำงาน
บ้านพิพิธภัณฑฯ ขอแสดงความขอบคุณผู้มีอุปการคุณ
ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอนก นาวิกมูล รายงาน วันจันทร์ที่ ๑๗ เมษายน
พ.ศ. ๒๕๖๖

▲ เบื้องหลังการจัดห้องต่างๆ คือ โรงเจ (คนที่ ๔ จากซ้าย)
กับเพื่อนๆ ที่มาช่วยกันยกย้ายตู้หนักๆ หลายต่อหลายเที่ยว
จนกว่าจะลงตัว SS-6025--027-อารภพ2566

▲ วิโรจน์ อยู่ยิ้น เจ้าหน้าที่คนเดียวของบ้านพิพิธภัณฑฯ
ที่อยู่เบื้องหลังการปลุกต้นไม้จำนวนมาก การชักชวน
เพื่อนมาช่วยขนย้ายตู้ไม้เตี้ยเตี้ย การซ่อมเครื่องจักร
เครื่องเรือน การติดตั้งอุปกรณ์ในห้องแสดง และงาน
ต่าง ๆ อีกสารพัด SS-3535--018-ส27เมษา2562

▲ คณะสเปลิ่นติด ออกาในเซอร์ นำโดยคุณแดง-วันดี รัตนโรจน์ (ยืนกลางประสานมือ) มาลงแขกจัดของ ที่บ้านพิพิธภัณฑ์จิ้วราย ทำให้งานคืบหน้าไปมากมาย พุทธศต2566

▲ คณะจิตอาสาจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มาลงแขก ยกย้ายตู้และสิ่งของ ที่บ้านพิพิธภัณฑ์จิ้วราย พุทธศตปี15มิ.ย.2566